

Toimintakatsaus 2017

Osa 1
Toiminta

Osa 2
Hallinto

Osa 3
Tilinpäätös

Toimintakatsaus 2017

Etelä-Pohjanmaan Osuuskauppa

Seuraa Eepeen kuulumisia
Facebookissa facebook.com/eepee
ja netissä osoitteessa
vuosikatsaus.eepee.fi

Kuvat: Matti Hautalahti, Tuukka Kiviranta,
Samu Lehtinen, Nelli Malmivaara ja
Jussi Metsäpelto
Ulkoasu ja taitto: BSTR Luova Konttori Oy
Paino: I-print Oy

Sisältö

Osa 1 *Toiminta*

9	Toimitusjohtajan katsaus	17	Toimialue ja palveluverkosto
10	Eepeen vuosi 2017 lukuina	18	Henkilöstö
	Toiminta-ajatus, visio ja arvot	20	Asiakasomistajuus
12	Marketkauppa		Sidosryhmäyhteistyö ja sponsorointi
13	Liikennemyymälä- ja polttonestekauppa		Eepeen ympäristöhoidon periaatteet
14	Matkailu- ja ravitsemiskauppa		Vastuullisuusraportointi
15	Auto- ja autotarvikekauppa	21	S-Pankki
16	Maatalous- ja rautakauppa		S-ryhmä

Osa 2 *Hallinto*

24	Edustajisto
26	Hallintoneuvosto
27	Hallitus

Osa 3 *Tilinpäätös*

31	Toimintaympäristön ja S-ryhmän kehitys	37	Rahoituslaskelma, konserni
32	Eepeen ja sen eri toimialojen kehitys	38	Tuloslaskelma, emo-osuuskunta
33	Investoinnit		Tase, emo-osuuskunta
	Rahoitus	39	Rahoituslaskelma, emo-osuuskunta
34	Eepeen henkilöstö	40	Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot
	Yhteiskuntavastuuraportointi ja riskien arviointi	42	Tilinpäätöksen liitetiedot
35	Tilikauden 2018 näkymät	52	Eepeen-konsernin keskeisiä tunnuslukuja
	Hallituksen ehdotus ylijäämän käyttämisestä	53	Tilinpäätöksen allekirjoitukset
36	Tuloslaskelma, konserni	54	Tilintarkastuskertomus
	Tase, konserni		

Osa 1

Toiminta

Eepeen vuosi

Osa 1 Toiminta

9	Toimitusjohtajan katsaus	17	Toimialue ja palveluverkosto
10	Eepeen vuosi 2017 lukuina	18	Henkilöstö
11	Toiminta-ajatus, visio ja arvot	21	Asiakasomistajuus
12	Marketkauppa		Sidosryhmäyhteistyö ja sponsorointi
13	Liikennemyymälä- ja polttonestekauppa		Eepeen ympäristöhoidon periaatteet
14	Matkailu- ja ravitsemiskauppa		Vastuullisuusraportointi
15	Auto- ja autotarvikekauppa	20	S-Pankki
16	Maatalous- ja rautakauppa		S-ryhmä

”Eepeellä oli vuoden lopussa lähes 90 000 asiakasomistajaa eli 73 prosenttia toimialueemme talouksista.”

Muutosten vuosi 2017

Vuosi 2017 oli Etelä-Pohjanmaan Osuuskaupan, Eepeen, historiassa muutosten vuosi, kun myimme koko Eepe Agri Oy:n osakekannan Hankkija Oy:lle. Kauppakirja allekirjoitettiin 24. huhtikuuta 2017, ja kauppa pantiin täytäntöön 11. tammikuuta 2018.

Eepee Agri Oy oli Eepeen kokonaan omistama tytäryhtiö. Eepeen maatalous-rautakaupan verkostoon kuului vuoden 2017 lopussa neljä S-Rautaa ja seitsemän Agri-myyrmälää. Lisäksi myymälöiden yhteydessä toimi yhdeksän Multasormi-puutarhamyyrmälää.

Toimialan myyminen oli Eepeelle iso ja vaikea päätös, joka kuitenkin nähtiin kaikkien kannalta parhaana ratkaisuna. Hankkija suurena, alalle erikoistuneena toimijana on vahva ja vahvistaa osaamisellaan koko elintarvikekluusterin toimintaa maakunnassa.

Eepeen kokonaismyynti vuonna 2017 nousi 541,7 miljoonaan euroon ja kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna noin 5,9 miljoonaa euroa eli 1,1 prosenttia. Operatiivinen tulos 10,5 miljoonaa euroa pysyi edellisvuoden lukemissa. Liiketoiminnan tulos ennen veroja laski 7,4 miljoonaan euroon edellisvuoden 10,5 miljoonasta eurosta. Liiketoiminnan tulosta rasittivat etenkin Eepe Agri Oy:n tilikauden tappio ja yhtiön myyntiin liittyvät kertaluonteiset alaskirjaukset.

Kasvua erityisesti marketkaupassa

Eepeen euromääräisen myynnin kasvu syntyi erityisesti marketkaupasta, jossa markkinaosuutemme vahvistui edellisvuoteen verrattuna niin päivittäis- kuin käyttötavarapuolella. Tähän vaikutti omalta osaltaan se, että joulukauppa kävi selvästi viime vuotta paremmin.

Samoin liikennemyymäläkaupan myynti kasvoi hienaan. Siinä näkyvät polttonesteiden kohonnut hintataso ja uuden ABC CarWash -yksikön menestys Seinäjoen Hylläkalliolle.

Autokaupassa parannusta edellisvuoteen verrattuna oli mukavasti erityisesti uusien autojen myynnissä. Kasvu oli selkeästi voimakkaampaa kuin alalla keskimäärin. Vaihtoautokaupassa kehitys oli kuitenkin vaatimatonta.

Majoitus- ja ravintolakaupassa myynnit laskivat edellisvuoteen verrattuna niin hotelleissa kuin ravintoloissa. Tähän vaikutti Vaakunan uudistustöiden lisäksi se, että tapahtumia oli Seinäjoella edellisvuotta vähemmän. Oman osansa kaupungin ravintoloiden vetovoimasta vei myös Keskustorin suuri rakennustyömaa.

Yli 6 000 uutta asiakasomistajaa

Uusia asiakasomistajia joukkoomme liittyi vuoden mittaan yli kuusituhatta. Asiakasomistajia oli vuoden lopussa 89 963, yhteensä 73 prosenttia toimialueemme talouksista. Eepe palkitsi asiakasomistajansa keskimäärin 183 eurolla asiakasomistajataloutta kohden. Asiakasomistajamme kerryttivät itselleen Bonusta 14 miljoonaa euroa ja maksutapaetua 0,3 miljoonaa euroa. Lisäksi heille maksettiin osuuspääoman korkoa 1,6 miljoonaa euroa.

Vuonna 2017 investointimme olivat yhteensä kymmenen miljoonaa euroa. Hankkeista suurin oli Original Sokos Hotel Vaakunan uudistus- ja peruskorjaushanke, joka valmistuu kesään 2018 mennessä.

Eepe Agri Oy:n myynnin jälkeen pystymme entistä paremmin keskittymään ydinliiketoimintaamme eli kuluttajakauppaan sekä suuntaamaan investoinnit ja kehittämisresurssit nykyliiketoimintaa kasvattaviin verkostolaajennuksiin sekä toimialojen kilpailukyyn ja palvelutason parantamiseen. Eepe Agrista luopumisen jälkeenkin jatkamme polttoöljymyyntiä. Samoin puutarhakauppa jatkuu Prisma Hylläkalliolle Seinäjoella.

Kiitän lämpimästi Eepeen henkilökuntaa, hallintoa, yhteistyökumppaneita ja asiakasomistajia kuluneesta vuodesta. Erityiskiitokset myös Eepe Agrin työntekijöille, toivottavasti tulevaisuus uusissa väreissä näyttää valoisalta.

Jatketaan yhdessä hyvää työtä Etelä-Pohjanmaan Osuuskaupan ja alueemme parhaaksi.

Kimmo Simberg, toimitusjohtaja

Eepeen vuosi

Eepee-konsernin kokonaismyynti 2017 nousi 541,7 miljoonaan euroon, jossa on edellisvuoteen verrattuna 5,9 miljoonan euron eli 1,1 prosentin kasvu. Operatiivinen tulos 10,5 miljoonaa euroa pysyi edellisvuoden lukemissa, ja liiketoiminnan tulos ennen veroja laski 7,4 miljoonaan euroon.

541,7 MEUR **+5,9** MEUR

Eepeen kokonaismyynti vuonna 2017

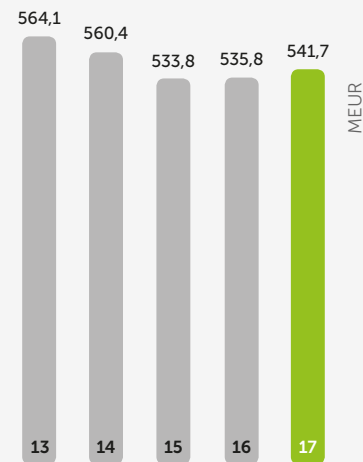
10,5 MEUR **+0,0** MEUR **7,4** MEUR **-3,1** MEUR

Operatiivinen tulos 2017

Ylijäämä ennen veroja

Etelä-Pohjanmaan Osuuskauppa -konserni numeroin 2017

	2017	2016	2015	2014	2013	2012
Myynti MEUR	541,7	535,8	533,8	560,4	564,1	561,7
Bonusmyynti MEUR	362,4	345,2	340,2	353,2	355,4	353,5
Bonusmyynnin osuus %	67	65	64	63	63	63
Liikevaihto MEUR	444,6	438,7	437,2	458,6	462,4	463
Suunnitelmapoistot MEUR	10,0	9,8	10,5	10,2	10	9,7
Ylijäämä ennen veroja MEUR	7,4	10,5	9,5	9	6,6	8
Rahoitustulos MEUR	16,5	18,3	18,1	17,3	15,6	15,9
Välittömät verot MEUR	2,6	2,0	1,9	1,8	1,0	1,9
Tilikauden ylijäämä verojen jälkeen MEUR	4,7	8,5	7,6	7,1	5,6	6,1
Sijoitetun pääoman tuotto, %	7,2	7,1	6,8	6,3	4,9	6,2
Investoinnit MEUR	10,0	6,8	6,3	7,8	16,8	10,7
Taseen loppusumma MEUR	197,3	198,9	202,8	205,6	209,8	210,6
Omavaraisuusaste %	66,7	65	60,0	56,1	52	49,6
Asiakasomistajien määrä	89 963	83 794	79 501	75 558	72 712	69 506
Ao-talouspeitto %	73	72,4	71,2	70,1	69,7	68
Bonus MEUR	14,0	14,9	14,3	14,4	14,4	14,1
Osuusmaksun korko MEUR	1,6	1,5	1,5	1	1,3	1,3
Henkilöstön määrä	1 225	1 333	1 312	1 336	1 296	1 292

Myyntien kehitys 2013–2017

Myyntit toimialoittain 2017

Marketkauppa

340,8 MEUR **+2,6** % **+8,6** MEUR

Liikennemyymälä- ja polttonestekauppa

76,8 MEUR **+2,1** % **+1,6** MEUR

Matkailu- ja ravitsemiskauppa

21,6 MEUR **-8,7** % **-2,0** MEUR

Auto- ja autotarvikekauppa

10,6 MEUR **+15** % **+1,4** MEUR

Maatalous- ja rautakauppa

90,4 MEUR **-3,8** % **-3,6** MEUR

TOIMINNAN TARKOITUS

Tuotamme kilpailukykyisesti ja kannattavasti monipuolisia palveluja ja etuja asiakasomistajillemme.

VISIO

Kaikkien asiakasomistajiemme ykkösvalinta – ylivoimaista hyötyä ja monipuolista palvelua omasta kaupasta.

ARVOT

Osuustoiminnallisuuteen perustuvat arvot ohjaavat toimintaamme.

Asiakaslähtöisyys

Olemme asiakasta varten ja kehitämme palvelutarjontaamme Eepeen asiakasomistajien tarpeiden mukaisesti.

Tuloksellisuus

Toimimme tuloksellisesti ja käytämme tuloksen alueemme asiakasomistajien parhaaksi.

Kehittyminen

Keitämme ja uudistamme toimintaamme toimintaympäristön muutoksia ennakoiden.

Vastuullisuus

Toimimme vastuullisesti ihmistä ja ympäristöä kunnioittaen.

Alueellisuus

Toimimme alueellisesti ja teemme päätökset toiminta-alueemme lähtökohdista.

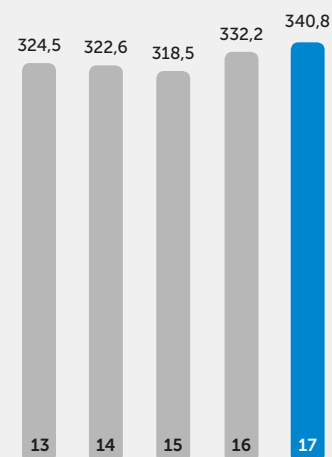

Markkakauppa

340,8

MEUR

Myynti vuonna 2017

Myyntin kehitys 2013–2017

Kauppa käy kellon ympäri

Marketkaupan vuosi oli hyvä. Markkinaosuutemme vahvistui jälleen hieman sekä päivittäis- että käyttötavarakaupassa. Laajennetut aukiolot ovat tulleet jäädäkseen, ja kauppa käy hyvin kaikkina aukiolotunteina.

Eepeen kaupoissa kävi viime vuoden aikana 14,3 miljoonaa asiakasta, puoli miljoonaa enemmän kuin edellisvuonna. Euromääräinen myyntimme kasvoi 2,6 prosenttia. Päivittäistavarakauvan kasvu oli 2,2 prosenttia ja käyttötavarakauvan 0,4 prosenttia.

Meillä on tyytyväiset asiakkaat, sen ovat vuoden mittaan näyttäneet monet eri mittarit. Osuuskauppojen valtakunnallisessa vertailussa saimme asiakastytyväisyydessä Suomen parhaat arvosanat. Samoin tekemämme työ hedelmä- ja vihannesosastojen kehittämiseksi on huomattu – loppuvuodesta myös palkittu Suomen Paras Hevi 2018 -kunniamaininnalla.

Hevi-osastoilla on kiinnitetty huomiota erityisesti tuotteiden laatuun kaikkina aukiolotunteina. Yksiköissämme on parannettu niin henkilökunnan hevi-tietoisuutta kuin tilankäyttöä. Eikä yhteinen ponnistuksemme pääty tähän, vaan jatkuu yhä pitkäjänteisemmin.

Uusi tekniikka säästää energiaa

Vuoden suurin investointi, S-market Kauha-joen täydellinen uudistus, valmistui heinäkuussa. Samoin S-market Korttesjärven uudistus saatettiin loppuun. Tavoitteena on, että energiatehokkuutta parannetaan vähitellen kaikissa yksiköissä uusien kylmäkalusteiden, led-valaistuksen ja kiinteistöautomaatiikan avulla.

Kauppojamme koskettaa myös aloitettu Kivijalka-projekti, jossa valmistaudutaan ja koulutaudutaan digitalisaation mukanaan tuomiin uudistuksiin. Uudet järjestelmät tuovat automatiikkaa muun muassa tilaamiseen ja valikoimien hallintaan. Samalla myymälöiden tilankäyttö on suunniteltava ja hyllymetrit pidettävä järjestyksessä entistä tarkemmin.

Hillitympien investointivuosien jälkeen on jälleen aika rakentaa täysillä. Vuosi 2018 on alkanut neljän kokonaan uuden yksikön suunnittelulla.

Seinäjoelle nousee kaksi uutta S-marketia: toinen kosteusvaurion takia suljetun Sale Tanelinrannan tilalle joulukuksi, toinen Pajuluomalle alkuvuodesta 2019. Karijoelle puolestaan saadaan uusi Sale-myymäla kesällä, ja Kauhavan uuteen liikekinteistöön tulevien S-marketin ja Lähi-ABC:n rakentaminen alkaa loppuvuodesta. Keväällä avataan Prisma Hylläkalliolle myös uusi puutarhamyymälä Eepeen Agrin Multasormen tilalle.

Lähi-ABC löysi paikkansa

Vuosi 2017 oli ensimmäinen kokonainen toimintavuosi Lähi-ABC-yksiköille, joiden konseptiin kuuluu ennen kaikkea palvelu paikallisia asiakkaita kesellä kylää. Kuutta lähiyksikköämme on kehitetty määrätietoisesti asiakkaita kuunnellen. Tekemisen fiilis on ollut mahtava, ja vuosi on näyttänyt, että tämä on oikea suunta verkoston kehittämiselle jatkossakin. Asiakkaat arvostavat palveluja ja aukioloaikoja, jotka on räätälöity paikkakunnan tarpeiden mukaan.

Oikeita asioita on tehty muissakin yksiköissämme, sillä meillä on Suomen tyytyväisimmät asiakkaat. Eepe sijoittui valtakunnallisessa ABC-ketjun asiakastytyväisyystutkimuksessa kokonaiskeskiarvoltaan koko maan ykköseksi. Lisäksi kaikista toimipisteistä maan kirkkaimmaksi tähdeksi kipusi Lähi-ABC Ilmajoki.

Tämä kertoo siitä, että meillä tervetiedään, palvelullaan hyvin, pidetään paikat siistinä ja tarjotaan tuotteet tuoreina. Vuoden mittaan olemme satsanneet paljon myös makuun ja kehittäneet uusia reseptejä yhteistyössä ruokamakkuntamme ammattilaisten kanssa. ABC-

ravintoloiden Meirän taloon annokset ja noutopöytä on otettu loistavasti vastaan, ja loppuvuodesta laajennetut salaattipöydät toivat asiakasvirtaan vielä uuden noston.

Autoilijalle kaikki samalta tontilta

Uutta liiketoimintaa toimialalle syntyi alkuvuodesta 2017 Prisma Hylläkallion ja ESS Autotalon yhteyteen, kun ABC CarWash -pesukatu, Fixaushalli ja uusi mittarikenttä valmistuivat. Tämän jälkeen kaikki autoiluun liittyvä tankkauksista katsastukseen ja pikkufiksauksesta uuden auton ostoon ovat hoituneet samalla tontilla. Vuoden mittaan palveluketjuun on löydetty sujuva sävel, ja tänä vuonna olemme valmiita palvelemaan asiakkaita täydellä teholla.

Mittarikentille vuosi toi alennetut tolppahinnat, sähköautojen latauspisteitä ja ympäristöystävällisiä uutuuksia, kuten E85-biopolttonesteen, jossa käytetään raaka-aineena muun muassa S-ryhmän kauppojen hävikkileipää. Helmikuussa käyttöön tuli mobiilitankkaus, ja maaliskuusta lähtien asiakkaat ovat saaneet S-Etukortilla tankkausbonusta.

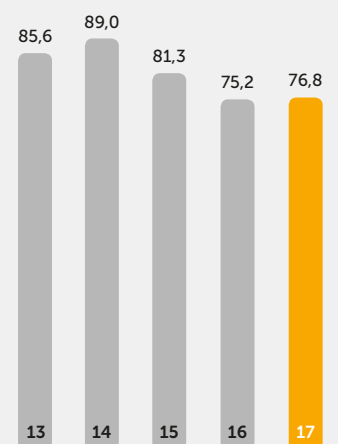

Liikennemyymälä- ja polttonestekauppa

76,8

MEUR

Myynti vuonna 2017

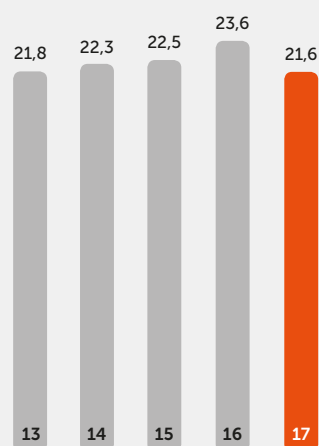
Myyntin kehitys 2013–2017

Matkailu- ja ravitsemiskauppa

21,6 MEUR

Myynti vuonna 2017

Myyntin kehitys 2013–2017

Hotelli uudistus vahvistaa pohjalaisuutta

Vuosi 2017 oli matkailu- ja ravitsemiskaupassa monella tapaa tulevaisuuden rakentamisen vuosi. Original Sokos Hotel Vaakunan ensimmäiset 57 täydellisen muodonmuutoksen läpikäynyttä huonetta avattiin asiakkaille toukokuun lopussa. Nyt työn alla ovat loput 90 huonetta, ja kokonaisuudessaan uudistus valmistuu toukokuussa 2018. Hotellimme Seinäjoella ovat uudistusten jälkeen yhteiseltä sielultaan ja sydämetään pohjalaisia, mutta kumpikin konseptin hengessä originelleja – omannäköisiä ja yksilöllisiä.

Hotelli uudistuksen kulmakivet arvokkuus, dramaattisuus ja pohjalaisuus näkyvät vahvoina myös Talriikissa, Vaakunan uudessa ravintolassa, joka avasi ovensa lokakuussa. Talriikki aloitti Vaakunan tarinassa uuden maukkaan kappaleen, mutta jatkaa samalla talossa yli neljännesvuosisadan ajan toimineen Fransmannin arvokasta perinnettä paikana, jonne tullaan, kun halutaan herkutella – syödä vähän paremmin.

Uutta kauppareissulle ja torin sykkeeseen

Uusia avauksia tehtiin myös Prisma Hyllykallion Ravintolamaailmassa ja Seinä-

joen kauppatorilla. Kauppatorin terrassiravintola Aallon liiketoiminta siirtyi kesällä 2017 Eepeelle. Yhdessä Ulpu-ruokapirssin kanssa torin sykkeeseen syntyi rento kesäolohuone.

Prisman Ravintolamaailmassa puolestaan vietettiin uuden kahvilabulevardin avajaisia keväällä. Uudistuksessa syntyi 60 uutta asiakaspaiikkaa, joten tilaa on nyt sisällä kaikkiaan 320 asiakkaalle. Jäätelöbaari sai vakituisen tilan ykköspaikalta, salaattibuffet laajeni ja kaikki linjat uudistettiin.

Vuoden aikana vastassa oli monta haastetta: oikukas kesä, Seinäjoen kaupunkikeskustan rakentamiseen liittyvä myllerrys ja omat uudistukset. Tärkein eli asiakaspalvelu on meillä kuitenkin huippuluokkaa. Original Sokos Hotel Lakeus oli S-ryhmän hotellien valtakunnallisessa asiakastytyytyväisyystutkimuksessa ykkösenä neljättä kertaa peräkkäin, ja Original Sokos Hotel Vaakuna kiipesi kärkikymmenikköön meneillään olevasta uudistuksesta huolimatta.

Uudistusten jälkeen perusta paremmalle tulevaisuudelle on entistä vahvempi. Kun sydän on mukana tekemisessä, olemme oikealla tiellä.

Maanteille syntyi tähti

Autokaupassa vuosi oli hyvin kaksijakoinen. Toisaalta uusien autojen kaupassa mentiin kaasu pohjassa vuoden kirkkaimman valopilkun, Peugeot 3008:n matkassa. Tämän perheautoluokan palkitun citymaasturin osti yli puolet Ess Autotalosta vuoden 2017 aikana uuden auton hankkineista. Toisaalta uusien autojen myynnin kehitys aiheutti haasteita vaihtautojen hinnoittelulle, joka heijastui suoraan vaihtauto-kaupan tulokseen.

Tämänkin haasteen selättämisessä meitä tukee jatkossa yhteinen myyntikoulutuksemme, jonka koko myynnin ja jälkimarkkinoinnin porukka starttasi keväällä. Auto on iso hankinta. Kuluttaja haluaa ennen päätöksentekoa analysoida tarkasti, että ostos täyttää hänen asettamansa tarpeet ja kriteerit. Siksi ensimmäisestä keskustelusta kaupantekoon kuluu usein pitkä aika ja on tärkeää, että kontakti meidän ja asiakkaan välillä säilyy koko prosessin ajan.

Autokauppa on murroksessa

S-Etuhuollossa ja jälkimarkkinoinnissa on riittänyt viiskettä välillä ruuhkaksi asti, jotta huollot ja varustelutyöt on saatu sovitettua joustavasti työviikolle. Pystyäksemme palvelemaan asiakkaitamme entistä tehokkaammin ja lyhyemmällä vasteajalla, mietimme parhaillaan parasta tapaa tämän logistisen palapelin tehostamiselle.

Kaikkiaan vuosi jätti paljon kysymyksiä. Autokauppa on suuressa murroksessa. Toisaalta vaihtoehtojen runsaus puhuttelee, kun ladattavat sähköautot, hybridit, kaasuauto ja korkeaseosanolia käyttävät autot vakiintuvat. Toisaalta kukaan ei tiedä, mihin suuntaan tulevaisuus markkinoita vie. Millä autot tulevaisuudessa kulkevat ja hankitaanko niitä enää omaksi?

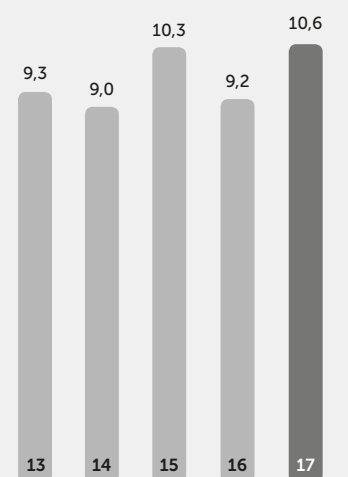
Uuteen vuoteen kurvaamme kuitenkin positiivisin mielin, sillä valtion romutus-palkkiokampanja vauhdittanee mukavasti uusien autojen kauppaa. Uuden henkilöauton ostaja saa tammi-heinäkuussa 1 500 euron romutus-palkkion, jos hän vie vanhan autonsa samalla kierrätettäväksi. Kenties tämän voimalla saamme hieman uudistettua autokantaa myös Eepeen maanteilla.

Auto- ja autotarvikekauppa

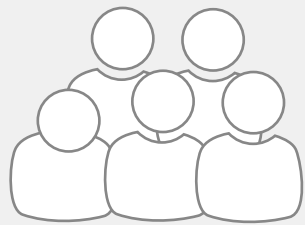
10,6 MEUR

Myynti vuonna 2017

Myyntin kehitys 2013–2017

Oma kauppa
tehdään yhdessä.

1225

eepeeläistä vuoden 2017 lopussa

935

henkilää vakituksessa
työsuhteessa, joista
kokoaikaisia

36 %

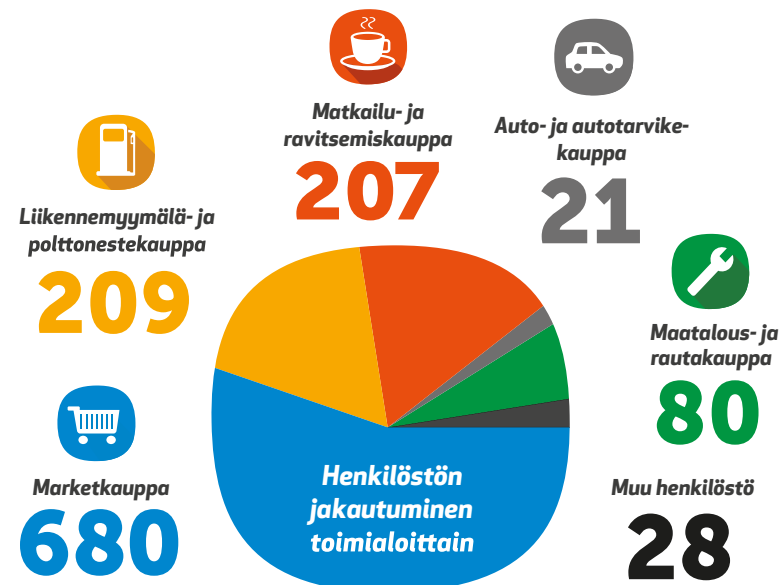
Kesällä 2017

610

kausityöntekijää

248

harjoittelijaa

Henkilöstö

EEPEE PALKITTIIN helmikuussa 2018 yhtenä Suomen innostavimmista työpaikoista. Sijoituimme kolmanneksi tutkimusyritys Corporate Spiritin vertailussa, jossa on vuosittain mukana noin satatuhatta työntekijää eri yrityksistä. Eepeen saaman parhaan AAA-luokituksen saavuttaa vain noin kuusi prosenttia tutkituista työpaikoista.

Tunnustus viestii, että Eepeen henkilöstö on motivoitunut ja omistautunut työskentelemään yrityksen päämäärien ja liiketoiminnan kasvattamisen puolesta. Työpaikan innostavuudella on suuri merkitys niin henkilöstölle, asiakkaille kuin uusille työnhakijoille. Ihmiset haluavat tehdä parhaansa ja sana kehittyvästä, kuuntelevasta, vastuuntuntoisesta ja tavoittelavasta työpaikasta kuuluu kauas.

Etelä-Pohjanmaan Osuuskauppaa arvostetaan työnantajana muun muassa hyvän ilmapiirin ja laadukkaan esimiestyön ansiosta. Tarjoamme henkilöstöllemme ison talon edut ja kiinnostavan työympäristön, jossa on mahdollisuus oppia, kehittyä ja laajentaa osaamistaan. Eepeen motto on: oma kauppa tehdään yhdessä. Arvostamme toistemme työpanosta ja huolehdimme niin omasta kuin työkaverin työhyvinvoinnista. Tämä näkyy yhteisöllisyytenä, joka heijastuu suoraan asiakastytytyväsyyteen ja tulokseen.

Harjoittelupaikkoja sadoille nuorille

Samoin oppilaitosyhteistyö on Eepeessä arvossaan. Yhdessä ammattioppilaitos Sedun kanssa olemme järjestäneet työpaikkaohjaajakoulutuksia, jotka jatkuvat keväällä 2018. Koulutusten tavoitteena on vahvistaa perhe-työvalmiuksia sekä edistää valmiuksia työssä oppimisen ohjaukseen, arviointiin ja suunnitteluun. Koulutuksissa käydään läpi myös amma-

tillisen koulutuksen uudistumista, reformia.

Olemme maakunnan suurin yksittäinen palvelualan työllistäjä, ja osaavien ammattilaisten saatavuus on meille tärkeä asia. Ammatilliset oppilaitokset kouluttavat suurimman osan tulevista eepeeläisistä. Moni maakuntamme nuori saa ensikosketuksen osuuskauppaamme ja ylipäänsä työelämään meillä käydyllä tet-jaksolla, työssäoppimis- ja työharjoittelujaksolla tai kesätöissä. Eepee tarjoaa vuosittain työssäoppimis- ja harjoittelupaikkoja sadoille nuorille. Kesällä 2017 joukossamme oli 248 harjoittelijaa ja 610 kausityöntekijää.

Vuoden 2017 aikana nostimme henkilöstölehdessämme Eepeeläisessä esiin työyhteisöosaamisen merkitystä kaikkien eepeeläisten työhyvinvointiin (1/2017). Kannustimme koko henkilöstöä käymään läpi *Jokainen meistä on tunteiden tartuttaja* -verkkokoulutuksen. Lisäksi toteutimme lähiesimiehille työhyvinvointipajoja, jotka jatkuvat 2018. Pajoissa jaetaan kokemuksia ja etsitään keinoja arjen haastaviin tilanteisiin, oman työn jäsentämiseen sekä ammatillisen identiteetin kehittämiseen.

Vuoden 2017 aikana suunnittelimme myös uuden työvuorosuunnittelujärjestelmän Ellin käyttöönotto- ja koulutusprojektia yhteistyössä toimialojen edustajien kanssa. Vuoden 2018 aikana kaikki Eepeen esimiehet ja esimiesten sijaiset koulutetaan uuden järjestelmän käyttöön.

Jotta jaksamme töissä tänään ja huomenna, on tärkeää, että myös fyysinen ja henkinen kuntomme on kohdallaan. Vuoden 2018 alusta lähtien tarjoammekin kaikille kulttuurinälkäisille eepeeläisille Kulttuuripassin palvelut aiemmin käytössä olleen Sporttipassin lisäksi. Pidetään jatkossakin huolta niin omasta kuin yhteisestä hyvinvoinnistamme.

Vastuullista yhteistyötä

Kun ihmiset voivat töissä hyvin, saadaan aikaan vastuullisia tekoja, maukkaita uudistuksia ja vahvoja myyntejä.

Tutustu eepeeläisten tarinoihin vuoden 2017 varrelta verkkovuosisikatsauksessa vuosikatsaus.eepee.fi

Yhteistyö

Eepee laajeni Satulinnaan

Energiatehokkuus

Kaupoista tulee energiapihejä

Vastuullisuus

Sähköauto kiinnostaa nyt monia

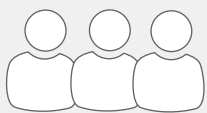
Muodonmuutos

Talriikki herkuttelee tarinoilla

Yhteistyö

Lähi-ABC:n ruokalista uudistui

89 963

asiakasomistajaa
vuoden 2017 lopussa

14

MEUR

asiakasomistajille maksettuja
bonuksia vuonna 2017

Asiakas- omistajuus

EEPEELLÄ OLI vuoden 2017 lopussa 89 963 asiakasomistajaa. Määrä lisääntyi vuoden aikana yli kuudella tuhannella henkilöllä. Talouspeittomme toimialueellamme nousi yli 73 prosenttiin.

Bonusmyynti asiakasomistajille oli 362,4 miljoonaa euroa. Eepee palkitsi asiakasomistajansa keskimäärin 183 eurolla asiakasomistajataloutta kohden. Asiakasomistajat kerryttivät itselleen Bonusta 14,0 miljoonaa euroa ja maksutapaetua 0,3 miljoonaa euroa. Lisäksi heille maksettiin osuuspääoman korkoa 1,6 miljoonaa euroa.

Sidosryhmäyhteistyö ja sponsorointi

EEPEE TUKI kulttuuria, urheilua ja yhteiskunnallista toimintaa vuonna 2017 yhteensä 424 929 eurolla.

Eepee osallistuu aktiivisesti alueensa elinvoimaisuuden kehittämiseen muun muassa maakunnan osaamista ja kilpailukykyä vahvistavassa Etelä-Pohjanmaan korkeakouluverkosto Epanetissa. Yhteistyössä maakunnan oppilaitosten kanssa järjestetään harjoittelu- ja työssäoppimispaikkoja, ammattitutkintoon tähtääviä oppisopimuskoulutuksia ja muita yhteisiä hankkeita.

Eepee tekee yhteistyötä paikallisten lasten ja nuorten liikunta- ja vapaa-ajan harrastustoimintaa järjestävien tahojen kanssa. Myös Eepee ja Suomen Punaisen Ristin Länsi-Suomen piiri jatkoivat yhteistyötään osana valtakunnallista S-ryhmän ja Suomen Punaisen Ristin sopimusta. Samoin jatkettiin yhteistyötä Mannerheimin Lastensuojeluliiton kanssa osana valtakunnallista S-ryhmän ja MLL:n sopimusta. Kulttuuriyhteistyötä tehdään muun muassa Seinäjoen kaupunginteatterin, Vauhtiajojen, Tangomarkkinoiden, Ilmajoen Musiikkijuhlien ja Lapua Festivalsin kanssa.

listen lasten ja nuorten liikunta- ja vapaa-ajan harrastustoimintaa järjestävien tahojen kanssa. Myös Eepee ja Suomen Punaisen Ristin Länsi-Suomen piiri jatkoivat yhteistyötään osana valtakunnallista S-ryhmän ja Suomen Punaisen Ristin sopimusta. Samoin jatkettiin yhteistyötä Mannerheimin Lastensuojeluliiton kanssa osana valtakunnallista S-ryhmän ja MLL:n sopimusta. Kulttuuriyhteistyötä tehdään muun muassa Seinäjoen kaupunginteatterin, Vauhtiajojen, Tangomarkkinoiden, Ilmajoen Musiikkijuhlien ja Lapua Festivalsin kanssa.

Eepeen ympäristön- hoidon periaatteet

EEPEESSÄ YMPÄRISTÖASIAT ovat osa jokapäiväistä toimintaa ja kehitystyötä. Ympäristön suojelun ja ympäristöriskien näkökulmat otetaan kaikessa huomioon.

Eepee on investoinut viime vuosina merkittävästi erityisesti omistamiensa liikekiinteistöjen energian säästöön ja säästötekniikkaan osana toimipaikkaverkoston kehittämistä. Uusien yksiköiden investointisuunnittelussa ympäristöasiat otetaan kattavasti huomioon. Jätteiden käsittelyssä ja lajittelussa käytetään kehittyntä tekniikkaa.

Ympäristövastuullinen toiminta parantaa Eepeen asiakkaiden palvelua ja liiketoiminnan kustannustehokkuutta.

Vastuullisuusraportointi

Eepeen vastuullisuustiedot vuodelta 2017 sisältyvät S-ryhmän keväällä 2018 julkaistavaan vuosi- ja vastuullisuusraporttiin. Katsauksessa käsitellään muun muassa S-ryhmän sosiaalista, taloudellista ja ympäristövastuuta.

www.s-kanava.fi

S-Pankki

S-PANKKI on täyden palvelun suomalainen pankki, jonka tehtävänä on tehdä asiakkaidensa arjesta sujuvaa. Tämä tapahtuu tarjoamalla helppoja ja hyödyllisiä ratkaisuja päivittäisten raha-asioiden hoitamiseen, säästämiseen ja sijoittamiseen sekä hankintojen rahoittamiseen.

S-Pankin toiminta perustuu helppoihin tuotteisiin, nopeaan ja aktiiviseen palveluun, läpinäkyvään hinnoitteluun, helppoon saavutettavuuteen ja yhteistyöhön kaupan kanssa. S-Pankki panostaa vahvasti digitaalisten palveluiden kehittämiseen ja sen tavoitteena on tuottaa Suomen paras digitaalinen pankkipalvelukokemus.

Digitaalisten palveluiden kehittäminenä toimii kansainvälisesti palkittu, kaupan ja pankin asiakkuuden sekä LähiTapiolan vakuutukset nerokkaasti yhdistävä S-mobiili-sovellus. S-Pankin asiakkaat ovat ottaneet S-mobiiliin omakseen, ja yli 70 prosenttia pankin sähköisestä asiointista tapahtuu mobiilissa.

Parasta palvelua yli 700 toimipaikassa

Maksuttomat peruspankkipalvelut eli käyttötili, kansainvälinen maksukortti ja pankkitunnukset ovat tuntuja etuja, jotka S-ryhmän asiakasomistajat saavat omasta pankistaan.

Päivittäisissä pankkiasioissa S-Pankki palvelee yli 700 S-ryhmän toimipaikassa kautta maan. Käteisen nostaminen ja tallettaminen onnistuu lähes tuhannen S-ryhmän toimipaikan kassalla. Raha-asioiden hoitaminen onnistuu helposti myös verkkopankissa, S-mobiilissa ja asiakaspalvelussa niin puhelimesta, chatissa kuin sosiaalisen median kanavissa.

S-Pankki tarjoaa helppoja ja vaivattomia vaihtoehtoja säästämiseen ja sijoittamiseen. Yksityispankkien palveluita ja kokonaisvaltaista varainhoitoa S-Pankki tarjoaa FIM-brändillä. S-Pankki-konsernin rahastot ja varainhoidon palvelut tuottaa FIM Varainhoito.

Vaativimmissa pankkiasioissa asiakkaiden apuna ovat S-Pankkiirit, jotka palvelevat keskeisissä kasvukeskuksissa sijaitsevista toimipisteistä. Verkossa tapahtuvan etäneuvottelun avulla S-Pankkiirit ovat asiakkaiden apuna paikasta riippumatta.

Pankin omistavat SOK (37,5 %), S-ryhmään kuuluvat alueosuuskaupat (37,5 %), LähiTapiola Vahinkovakuutus (10 %), LähiTapiola Henkivakuutus (3,5 %), LähiTapiolan alueyhtiöt (10 %) ja Elo (1,5 %). Merkiksi suomalaisuudesta S-Pankki on saanut Avainlippu-tunnuksen.

Kolme miljoonaa asiakasta

Vuoden 2017 lopussa S-Pankilla oli kolme miljoonaa asiakasta. Heillä oli käytössään 2,1 miljoonaa S-Pankin Visa-korttia. Verkkopankin ja S-mobiilin käytön mahdollistavat pankkitunnukset oli vuoden loppuun mennessä otanut käyttöönsä 1,8 miljoonaa asiakasta. S-mobiili oli vuoden 2017 loppuun mennessä ladattu yli 1,3 miljoonaan puhelimeen tai tablettiin.

S-Pankin talletuskanta oli vuoden lopussa 5 005,8 miljoonaa euroa ja luottokanta 3 724,9 miljoonaa euroa. Konsernin liikeluoto oli vuoden lopussa 16,0 miljoonaa euroa ja vakavaraisuus 16,7 prosenttia.

www.s-pankki.fi

S-ryhmä

S-RYHMÄ on merkittävä suomalainen osuustoiminnallinen kaupan alan yritysryhmä. Se muodostuu Suomen Osuuskauppojen Keskuskunnasta (SOK) ja sen tytäryhtiöistä sekä 20 alueosuuskaupasta ja seitsemästä paikallisosuuskaupasta. Osuuskauppojen jäsenet eli asiakasomistajat omistavat osuuskaupat, jotka puolestaan omistavat keskusliike SOK:n.

S-ryhmän liiketoiminnan tarkoituksena on tuottaa kilpailukykyisiä palveluja ja etuja asiakasomistajille kannattavasti. Ryhmän päämääränä on tarjota asiakasomistajilleen kaikkialla Suomessa monipuoliset palvelut ja laaja toimipaikkaverkosto. Kaiken toiminnan lähtökohdaksi ovat asiakkaan palvelutarpeet ja arjen helpottaminen hyödyllisten palveluiden ja etujen avulla.

Toiminnan selkärangana ovat arvot:

- Olemme asiakasta varten.
- Kannamme vastuuta ihmisistä ja ympäristöstä.
- Uudistamme jatkuvasti toimintaamme.
- Toimimme tuloksellisesti.

S-ryhmän liiketoiminta

S-ryhmän keskeiset liiketoiminta-alueet ovat marketta, tavaratalo- ja erikoisliikekauppa, liikennemyymälä- ja polttoneste-kauppa, matkailu- ja ravitsemiskauppa sekä rautakauppa. Lisäksi S-Pankki tarjoaa pankkipalveluja. Prisma, S-market, Sale, ABC, Sokos Hotels ja lukuisat muut suomalaisille tutut ketjut ovat S-ryhmän toimipaikkoja. Kotimarkkinoiden lisäksi Prismat ja Sokos Hotellit palvelevat Venäjällä ja Virossa.

www.s-ryhma.fi

Osa 2

Hallinto

Edustajisto

Edustajiston varsinaiset jäsenet jäsenalueittain 2017–2020

JÄSENALUE 1

Kauhava, Lappajärvi, Lapua, Vöyri (Petterinmäki), Alajärvi, Alavus (Töysä), Kuortane, Soini, Vimpeli, Ähtäri

Riitta Ampiala	osastonhoitaja, eläkeläinen	Lapua
Raija Autio	maanviljelijä	Kauhava
Kirsti Hautanen	myyjä	Alajärvi
Katriina Hyvölä	matkailuyrittäjä	Ähtäri
Turo Kalliomaa	paloiesimies	Alajärvi
Riitta Koivukoski	metsätalousinsinööri	Vimpeli
Mari Koskinen	myyjä	Kauhava
Virpi Lahtinen	markempäällikkö	Alajärvi
Antti-Kalle Levijoki	diplomi-insinööri, maanviljelijä	Alajärvi
Risto Mattila	yrittäjä	Kauhava
Heli Niemistö	myyjä	Alavus
Kari Nirha	pankinjohtaja evp.	Lapua
Seppo Palomäki	ylilääkäri	Kuortane
Katja Pasto	myyjä	Alavus
Matias Peltonen	vastaava puhdistamonhoitaja	Kauhava
Marjatta Seppä-Lassila	sisätaut.kirurg. ja psykiatr. sairaanhoit.	Kauhava

JÄSENALUE 2

Ilmajoki ja Seinäjoki

Pirjo Aittoniemi	terveyskeskuslääkäri	Seinäjoki
Sirkku Hietanen	apulaisrehtori	Seinäjoki
Esa Hirvilampi	liikkeenharjoittaja	Seinäjoki
Kari Homi	maanviljelijä	Seinäjoki
Pekka Koskela	työtön	Ilmajoki
Kaisu Kupari	emäntä	Seinäjoki
Heikki Lintala	metsänhoitaja	Ilmajoki
Mikael Luotola	markempäällikkö	Seinäjoki
Kalle Lähdesmäki	kauppaneuvos	Seinäjoki
Anna Mäki-Paavola	yrittäjä	Seinäjoki
Seppo Perkiö	taksiautoilija	Seinäjoki
Esa Perttu	talouspäällikkö evp	Seinäjoki
Ahti Ranto	maanviljelijä	Ilmajoki
Juho Raumann	työnjohtaja, maanviljelijä	Ilmajoki
Johanna Reinilä	muistihoitaja	Ilmajoki
Teea Takala	markempäällikkö	Seinäjoki
Timo Tuuri	fysioterapeutti, yrittäjä, ekonomi	Ilmajoki
Jukka Vihriälä	valtiopäiväneuvos	Seinäjoki
Harry Wallin	kunnallisneuvos	Seinäjoki
Ilmari Ylä-Autio	varatuomari, liikuntaneuvos	Seinäjoki

JÄSENALUE 3

Isojoki, Jalasjärvi, Karijoki, Kauhajoki, Kurikka, Teuva, Närpiö, Kristiinankaupunki, Kaskinen

Roger Björknäs	maanviljelijä	Kristiinankaupunki
Kaj Erlands	maatalousyrittäjä	Teuva
Johnny Grandell	toimitusjohtaja	Närpiö
Raija Hakola	yo-merkonomi	Kurikka
Veli Hautaniemi	maatalousyrittäjä	Karijoki
Markku Hydén	eläkeläinen	Jurva
Kirsi Kandolin	erityisopettaja, yksikönjohtaja	Kurikka
Väinö Kreko	myyjä	Kauhajoki
Hans Källström	eläkeläinen	Närpiö
Nina Lauhala	4H-yhdistyksen toiminnanjohtaja	Kauhajoki
Hannu Laulaja	yrittäjä	Kurikka
Lassi Niemistö	ohjelmistoarkkitehti	Kurikka
Kirsi Rantatalo	yrittäjä	Kristiinankaupunki
Aira Rantanen	eläkeläinen, myyjä	Kurikka

Hallintoneuvosto

Eepeen hallintoneuvosto 2017:
Jukka Reinikka (ylä vas.), Mats Söderback, Timo Muhonen, Jussi Haapoja, Anssi Kivistö, Markku Vanhanen, Heikki Lehtinen, Sirkku Harju ja Sinikka Syrjälä.
Marika Lintula (ala vas.), Riitta Panula, Taavi Kivipelto, Elina Varamäki, Sirkka Penttilä, Merja Sinkkonen, Tarja Mäkinieni, Sirkka Pakkala ja Anne Haapa-aho.
Kuvaushetkellä eivät olleet paikalla Lasse Hautala ja Mervi Mäenpää.

**Eepeen hallintoneuvoston
kokoonpano vuonna 2018**

Elina Varamäki, pj.	vararehtori, dosentti
Taavi Kivipelto, vpj.	maanmittausinsinööri
Anne Haapa-aho	esikoulunopettaja
Jussi Haapoja	maatalousyrittäjä
Sirkku Harju	etuuskäsittelijä
Lasse Hautala	kansanedustaja
Kari Homi	maanviljelijä
Anssi Kivistö	optikko, yrittäjä
Heikki Lehtinen	koneurakoitsija
Mervi Mäenpää	maatalousyrittäjä
Tarja Mäkinieni	maatalousyrittäjä
Sirkka Pakkala	maanviljelijä
Riitta Panula	luokanopettaja
Sirkka Penttilä	sairaanhoitaja
Jukka Reinikka	maatalousyrittäjä
Merja Sinkkonen	emäntä
Sinikka Syrjälä	yrittäjä
Mats Söderback	talousjohtaja
Markku Vanhanen	hallintojohtaja

Henkilöstön edustajat

Marika Lintula	marketpäällikkö
Markku Tulisalo	myyntineuvottelija

**Hallintoneuvostoon vuonna 2017
ovat kuuluneet:**

Elina Varamäki, pj.	vararehtori, dosentti
Taavi Kivipelto, vpj.	maanmittausinsinööri
Jonny Ehre	yrittäjä
Anne Haapa-aho	esikoulunopettaja
Jussi Haapoja	maatalousyrittäjä
Sirkku Harju	etuuskäsittelijä
Lasse Hautala	kansanedustaja
Aaro Honkola	rahoitusjohtaja
Anssi Kivistö	yrittäjä, optikko
Heikki Lehtinen	koneurakoitsija
Mervi Mäenpää	maatalousyrittäjä
Tarja Mäkinieni	maatalousyrittäjä
Sirkka Pakkala	maanviljelijä
Riitta Panula	luokanopettaja
Sirkka Penttilä	sairaanhoitaja
Jukka Reinikka	maatalousyrittäjä
Merja Sinkkonen	emäntä
Sinikka Syrjälä	yrittäjä
Markku Vanhanen	hallintojohtaja

Henkilöstön edustajat

Marika Lintula	marketpäällikkö
Timo Muhonen	palvelupäällikkö

Hallitus Eepeen hallitus 2018

Kimmo Simberg, pj.
toimitusjohtaja, kauppaneuvos, MBA

Mikko Isoniemi
toimitusjohtaja, yrittäjä, KTM, HHJ PJ

Titta Luoma-Kohtala
yksikön johtaja, HTT

Pirjo Pystykoski-Sopanen
toimitusjohtaja, yrittäjä, KTM

Hannu Riihioja
asianajaja, varatuomari

Vuonna 2017 Eepeen hallitukseen ovat kuuluneet:

Kimmo Simberg, pj.	kauppaneuvos, toimitusjohtaja, restonomi, MBA
Unto Kangas, vpj.	talousneuvos, agrologi
Titta Luoma-Kohtala	yksikön johtaja, hallintotieteiden tohtori
Pirjo Pystykoski-Sopanen	toimitusjohtaja, yrittäjä
Hannu Riihioja	asianajaja, varatuomari

Osa 3

Tilinpäätös

1.1.–31.12.2017

Etelä-Pohjanmaan Osuuskauppa

Osa 3 **Tilinpäätös**

- 31 Toimintaympäristön ja S-ryhmän kehitys
- 32 Eepee ja sen eri toimialojen kehitys
- 33 Investoinnit
- Rahoitus
- 34 Eepeen henkilöstö
- Yhteiskuntavastuuraportointi ja riskien arviointi
- 35 Tilikauden 2018 näkymät
- Hallituksen ehdotus ylijäämän käyttämisestä
- 36 Tuloslaskelma, konserni
- Tase, konserni
- 37 Rahoituslaskelma, konserni
- 38 Tuloslaskelma, emo-osuuskunta
- Tase, emo-osuuskunta
- 39 Rahoituslaskelma, emo-osuuskunta
- 40 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot
- 42 Tilinpäätöksen liitetiedot
- 52 Eepee-konsernin keskeisiä tunnuslukuja
- 53 Tilinpäätöksen allekirjoitukset
- 54 Tilintarkastuskertomus

Hallituksen toimintakertomus vuodelta 2017

1.TOIMINTAYMPÄRISTÖN JA S-RYHMÄN KEHITYS

Kaupan yleinen toimintaympäristön kehitys

Suomen bruttokansantuote saavutti vuonna 2017 1,9 prosentin kasvun, ja kasvu on jatkunut voimakkaana myös kuluvana vuonna. S-Pankki ennustaa koko vuoden kasvuksi 3,2 prosenttia. Matalana pysynyt korkotaso, maltillinen kuluttajahintojen nousu ja pienentynyt työttömyys ovat tukeneet yksityistä kulutusta, mutta varsinaisina kasvun vetureina toimivat vienti ja teollisuuden investoinnit, joiden molempien ennustetaan kasvavan yli kahdeksan prosenttia edellisvuodesta.

Yksityisen kulutuksen kehityksellä on keskeinen merkitys S-ryhmän myynnin kehitykselle. Kuluttajien vahva luottamus talouteen sekä positiivinen talouskehitys ovat ylläpitäneet kotitalouksien kulutusta ja aikaansaaneet 2,2 prosentin kasvun edellisvuodesta. Osana yleistä talouskasvua myös vähittäiskauppa kasvoi 2,2 prosenttia edellisvuodesta.

Voimistunut talouskasvu on lisännyt verotuloja ja näkyy julkisen talouden alijäämän supistumisena. Olemassa olevia julkisen talouden rakenteellisia ongelmia tämä ei kuitenkaan poista.

S-ryhmän kehitys 1.1.–31.12.2017

S-ryhmän muodostavat osuuskaupat ja SOK tytäryhtiöineen. S-ryhmän veroton vähittäismyynti vuonna 2017 oli 11 273 miljoonaa euroa, jossa on kasvua edelliseen vuoteen verrattuna 2,3 prosenttia.

S-ryhmän veroton vähittäismyynti liiketoiminta-alueittain	Milj. €	+/- % ed.v.
Prisma*	3 490	+1,1
S-market	3 358	+1,3
Sale ja Alepa	1 018	+4,1
Muu marketkauppa	4	-7,3
Marketkauppa yhteensä*	7 870	+1,5
Rautakauppa	177	-11,3
Liikennemyymälä- ja polttonestekauppa	1 633	+5,8
Tavaratalo- ja erikoisliikekauppa	310	+3,2
Matkailu- ja ravitsemiskauppa*	811	+2,2
Auto- ja autotarvikekauppa	379	+11,7
Maatalouskauppa	75	+2,6
Muut	19	+1,2
S-ryhmä yhteensä*	11 273	+2,3

*Sisältää lähialueiden (Baltia ja Pietari) vähittäismyynnin.

S-ryhmässä oli joulukuun lopussa 1 631 toimipaikkaa, kun niitä oli edellisen vuoden vastaavana ajankohtana 1 633.

Alueosuuskauppojen lukumäärä oli vuoden 2017 lopussa 20 ja paikallisosuuskauppojen seitsemän.

Bonusjärjestelmään kuuluviin osuuskauppoihin liittyi vuoden 2017 aikana 109 584 uutta jäsentä. Asiakasomistajien kokonaisjäsenmäärä oli vuoden lopussa 2 355 963. Bonusta asiakasomistajille maksettiin yhteensä 334 miljoonaa euroa.

S-ryhmän investoinnit olivat 492 miljoonaa euroa, kun ne vuotta aikaisemmin olivat 510 miljoonaa euroa.

S-ryhmän yhteenlaskettu konsolidoimaton tulos ennen tilinpäätös siirtoja ja veroja oli 296 miljoonaa euroa voitollinen, kun tulos edellisenä vuonna oli 292 miljoonaa euroa. Osuuskauppojen yhteenlaskettu tulos ennen tilinpäätös siirtoja ja veroja oli 291 miljoonaa euroa, kun se edellisenä vuonna oli 269 miljoonaa euroa. SOK-yhtymän tulos ennen veroja (IFRS) oli viisi miljoonaa euroa voitollinen, kun se edellisenä vuonna oli 23 miljoonaa euroa.

2. EEPEEN JA SEN ERI TOIMIALOJEN KEHITYS

Eepeen myynnin kehitys

Eepeen kokonaismyynti vuonna 2017 oli 541,7 miljoonaa euroa. Kokonaismyynti nousi 5,9 miljoonaa euroa eli 1,1 prosenttia edellisvuodesta.

Asiakasomistajuustunnusluvut

Etelä-Pohjanmaan Osuuskaupan asiakasomistajia oli vuoden 2017 lopussa 89 963. Määrä lisääntyi vuoden aikana yli kuudella tuhannella henkilöllä. Talouspeittomme toimialueellamme nousi yli 73 prosenttiin. Bonusmyynti asiakasomistajille oli 362,4 miljoonaa euroa.

Eepee palkitsi asiakasomistajansa keskimäärin 183 eurolla per asiakasomistajatalous. Asiakasomistajat kerryttivät itselleen Bonusta 14,0 miljoonaa euroa ja maksutapaetua 0,3 miljoonaa euroa. Lisäksi heille maksettiin osuuspääoman korkoa 1,6 miljoonaa euroa.

Etelä-Pohjanmaan Osuuskauppalla on vain yksi osuuslaji. Osuuksiin ei liity erityisehtoja.

Osuudet jakautuivat osuuslajeittain seuraavasti:

	2017	2016
Osuudet/	89 963 kpl	83 794 kpl
Osuuspääoma	7 426 431,96 €	7 426 431,96 €

Osuuspääoma koostuu jäsenten maksamista osuuspääomaan kirjattujen osuusmaksujen yhteenlasketusta määrästä. Vuoden 2015 alusta alkaen jäseneksi liittyneiden osuusmaksut on kirjattu sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon sisältyvään osuusmaksurahastoon. Tilikauden aikana on palautettu osuuskunnan sääntöjen mukaisesti eronneille tai erotetuille jäsenille heidän maksamansa osuusmaksut välittömästi. Palautettujen osuusmaksujen lukumäärä oli 1 584 kpl ja osuus kaikista osuuksista 1,8 prosenttia tilikauden lopun osuuskunnan määrästä. Palautettuja osuusmaksuja vastaavat osuudet on mitätöity. Osuudesta maksettu vastike vastaa jäsenen eroamishetkellä kertynyttä osuusmaksua, joka täyteen maksaneilla jäsenillä on sata euroa. Palautettujen osuusmaksujen yhteismäärä oli -153 804,99 euroa.

Markettau

Markettau myynti oli 340,8 miljoonaa euroa, joka on 8,6 miljoonaa euroa eli 2,6 prosenttia edellisvuotta enemmän. Päivittäistavarakaupassa kasvu oli 1,8 prosenttia ja käyttötavarakaupassa 0,2 prosenttia. Erityisesti joulukauppa osoittautui selvästi viime vuotta paremmaksi. Eepee arvioi markkinaosuutensa sekä päivittäis- että käyttötavarakaupassa vahvistuneen hieman viime vuoteen verrattuna.

Eepeen markettau verkostossa oli vuoden 2016 lopussa yksi Prisma, 27 S-marketia, seitsemän Salea ja yksi Emotion.

Liikennemyymäläkauppa

Liikennemyymälöiden myynti oli 76,8 miljoonaa euroa, joka on 2,1 prosenttia edellisvuotta enemmän. Merkittävien syy toimialan myynnin kasvuun on polttonesteiden kohonnut hintataso sekä uuden ABC CarWash -yksikön myynnillinen menestys Seinäjoen Hyllykalliolla. Sen sijaan ABC Marketien myynnin kehitys oli edelleenkin negatiivinen aukioloaikojen vapautumisen myötä. Liikennepolttonesteissä valtakunnallinen kokonaisvolyyymi kasvoi hieman edellisvuodesta. Bensiinin kysyntä laski 1,9 prosenttia, kun taas dieselin kysyntä kasvoi 2,0 prosenttia.

Eepeen liikennemyymälä- ja polttonestekaupan verkostossa oli vuoden 2017 lopussa neljä ABC-liikennemyymälää, kuusi Lähi-ABC -asemaa, 20 ABC-automaattiasemaa ja kolme ABC CarWash -pesuysikköä.

Matkailu- ja ravitsemiskauppa

Matkailu- ja ravitsemiskaupan myynti oli 21,6 miljoonaa euroa, jossa on laskua edelliseen vuoteen verrattuna 8,7 prosenttia. Majoitusmyynti laski edelliseen vuoteen verrattuna 10,3 prosenttia ja ravintolakaupan myynti kahdeksan prosenttia. Myynnin laskuun vaikuttivat etenkin Original Sokos Hotel Vaakunan laaja kiinteistöuudistus sekä tapahtuma-, kokous- ja kongressikaupan heikko vuosi. Myös Seinäjoen Keskustorin käynnissä olleiden rakennustöiden vaikutus näkyi ravintolakaupassa.

Eepeen matkailu- ja ravitsemiskaupan verkostoon kuuluivat vuoden 2017 lopussa hotellit Original Sokos Hotel Lakeus ja Original Sokos Hotel Vaakuna sekä kymmenen ravintolaa.

Maatalous- ja rautakauppa

Maatalous-rautakaupan myynti oli 90,4 miljoonaa euroa, jossa on laskua edelliseen vuoteen verrattuna 3,8 prosenttia. Kulunut vuosi oli toimialalle erittäin haasteellinen, markkinat supistuivat ja hinnat laskivat. Erityisesti lannoite-, kasvinsuojeluaine- ja rautakauppa kävivät aiempaa heikommin. Positiivista kehitystä oli polttoaine- ja siemenmyynnissä. Myös viljakauppa ylitti edellisvuoden myynnit. Työkonemyynti ylsi edellisvuoden tasolle. Ylistaron Agri lopetti toimintansa alkuvuodesta. Kesällä varmistui Eepee Agri Oy:n myynti Hankkija Oy:lle. Vuotta 2017 voidaankin kuvata muutoksen vuodeksi.

Eepeen maatalous-rautakaupan verkostoon kuuluivat vuoden 2017 lopussa neljä S-Rautaa sekä seitsemän Agri-myymlää. Lisäksi myymälöiden yhteydessä toimi yhdeksän Multasormi-puutarhamyymlää.

Autokauppa

Autokaupan myynti oli 10,6 miljoonaa euroa, jossa paranusta edelliseen vuoteen on 15 prosenttia. Uusien autojen myynnin kasvu oli selkeästi markkinakasvua parempaa ja tämä näkyi myös varaosakaupan positiivisessa kehityksessä. Sen sijaan vaihtoautokaupan kehitys oli vaatimatonta ja jälkimarkkinoinnin kohdalla myynnin kehitys oli lievästi negatiivinen. Autokauppa odottaa alkaneesta vuodesta selkeää myynnin kehitystä, johon vaikuttaa erityisesti vuoden alussa alkanut romutuskampanja.

Konsernirakenne ja sen muutokset

Eepee-konsernin tuloslaskelmaan ja taseeseen on tilinpäätöksessä yhdistetty emo-osuuskunta Etelä-Pohjanmaan Osuuskauppa sekä tytäryhtiöt Eepee-Kiinteistöt Oy (100 %) ja Eepee Agri Oy (100 %).

Osuuskaupan ja sen tytäryhtiöiden tilikautena on kalenterivuosi.

Eepee-Kiinteistöt Oy on Etelä-Pohjanmaan Osuuskaupan kokonaisuudessaan omistama tytäryhtiö, joka aloitti varsinaisen liiketoimintansa 1.11.2009. Yhtiön toimialana on Etelä-Pohjanmaan Osuuskaupan liiketoimintaa palveleva investointitoiminta. Eepee-Kiinteistöt Oy:n taseessa 31.12.2017 osakepääoma on 0,1 miljoonaa euroa ja sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto on 83,4 miljoonaa euroa (edellisenä vuonna 83,4 miljoonaa euroa).

Eepee Agri Oy on Etelä-Pohjanmaan Osuuskaupan kokonaisuudessaan omistama tytäryhtiö, joka perustettiin 20.6.2016 ja aloitti varsinaisen liiketoimintansa 1.11.2016. Yhtiön toimialana on maatalous-, vilja-, rauta- ja puutarhakauppa. Yhtiöön siirrettiin liiketoimintasiirrolla Etelä-Pohjanmaan Osuuskaupan maatalous-rautakaupan toimialan liiketoiminta. Eepee Agri Oy:n taseessa 31.12.2017 osakepääoma on 0,1 miljoonaa euroa ja sijoitetun oman pääoman rahasto on 14,96 miljoonaa euroa.

Tuloskehitys vuonna 2017

EEPEE-KONSERNIN LIIKEVAIHTO JA TULOS

Eepee-konsernin liikevaihto oli 444,6 miljoonaa euroa, mikä oli 5,9 miljoonaa euroa edellistä vuotta enemmän. Liiketoiminnan kiinteät kulut (73,8 miljoonaa euroa) olivat liikevaihdosta laskettuina 16,6 prosenttia (edellisvuonna 73,6 miljoonaa euroa ja 16,8 prosenttia). Suunnitelmapoistot ja nettorahoituskulut ilman arvonalennuksia, yhteenlaskettuina 10,0 miljoonaa euroa, olivat edellisvuotta 0,1 miljoonaa euroa suuremmat.

Arvonalennuksia ja myyntitappioita käyttöomaisuudesta kirjattiin konsernissa yhteensä 2,39 miljoonaa euroa (edellisvuonna 0,00 euroa), jakautuen Eepee Agri Oy:n yrityskauppaan liittyvään myyntitappioon 0,97 miljoonaa euroa ja Eepee Agri Oy:ssä yrityskauppaan liittyviin käyttöomaisuuserien arvonalentumisiin 1,42 miljoonaa euroa. Lisäksi muita käyttöomaisuuden myyntitappioita kirjattiin 0,83 miljoonaa euroa (edellisvuonna 51 000 euroa), ja ne syntyivät pääasiassa S-Verkkopalvelut Oy:n osakkeiden myynnistä SOK:lle. Osuuskaupan tuloslaskelman rahoitustuottojen ja -kulujen arvonalennuksiin sisältyy puolestaan Eepee Agri Oy:n osakkeiden arvonalennus 4,9 miljoonaa euroa.

Liiketoiminnan tulos ennen veroja laski 7,4 miljoonaan euroon (1,7 prosenttia liikevaihdosta) sen oltua edellisvuonna 10,5 miljoonaa euroa (2,4 prosenttia). Välttämättä verot 2,6 miljoonaa euroa on laskettu suoriteperusteisesti emo-osuuskaupan ja tytäryhtiön tilikauden tulokista. Konsernituloslaskelmassa tilikauden ylijäämä verojen jälkeen oli 4,7 miljoonaa euroa.

Kun tilinpäätöstä tarkastellaan tunnuslukujen avulla, tulosta voidaan pitää tyydyttävänä. Operatiivinen tulos oli 10,5 miljoonaa euroa (edellisvuonna 10,5 miljoonaa euroa) ollen 2,4 prosenttia liikevaihdosta (2,4 prosenttia). Oman pääoman tuotto oli 3,7 prosenttia (6,8 prosenttia) ja sijoitetun pääoman tuotto 5,2 prosenttia (7,1 prosenttia).

TOIMIALOJEN LIIKEVAIHTO JA LIKETULOS

Alla olevassa taulukossa esitetyt toimialojen liiketulokset on laskettu Eepee-konsernin sisäisillä palveluveloituksilla sekä tytäryhtiön, Eepee-Kiinteistöt Oy:n, veloitamilla liiketilojen hoito- ja pääomavuokrilla. Lakisääteiset henkilösivukulut on kohdistettu toimialoille kiinteällä prosentilla.

	Liikevaihto 2017 (M€)	Osuus Eepeen liike- vaihdosta (%)	Liike- vaihdon muutos (ind. edv.)	Liiketulos (M€)	Muutos edv. (M€)
Markettau	280,3	63,2	102,8	12,4	0,4
Liikennemyymäläkauppa	61,8	13,9	102,6	0,5	0,0
Matkailu- ja ravitsemiskauppa	18,2	4,1	91,3	0,5	-0,7
Maatalous- ja rautakauppa	74,5	16,8	96,4	-2,8	0,1
Autokauppa	8,8	2,0	115,0	-0,3	-0,1

3. INVESTOINNIT

Konsernin käyttöomaisuusinvestoinnit olivat tilikaudella 10,0 miljoonaa euroa (edellisenä vuonna 6,8 miljoonaa euroa).

Eepeen vuoden 2017 suurin investointihanke oli Original Sokos Hotel Vaakunan uudistus- ja peruskorjaushanke, jonka ensimmäinen vaihe valmistui kesällä 2017. Kokonaisuudessaan uudistus on valmis kesään 2018 mennessä. S-market Kauhajoella toteutettiin laaja kaloustuudistus, ja hankkeessa kiinnitettiin erityistä huomiota energiatehokkuuteen. Seinäjoen Hyllykalliolle avautui alkuvuonna uusi ABC CarWash -pesukatu. Lisäksi vuoden aikana toteutettiin useissa kiinteistöissä energiatehokkuustoimia myymälävalaistusta ja rakennusautomaatiota uudistamalla.

4. RAHOITUS

Eepee-konsernin rahoitusasema ja maksuvalmius ovat olleet hyvät koko vuoden 2017 ajan. Lainat rahoituslaitoksilta olivat tilinpäätöksessä 17,96 miljoonaa euroa (edellisvuonna 27,85 miljoonaa euroa). Eepeen koronvaihtosopimukset päättyivät tilikauden 2017 aikana.

Likvidit rahavarat olivat tilinpäätöksessä 9,1 miljoonaa euroa (edellisvuonna 4,2 miljoonaa euroa). Liikevaihtoon suhteutettuna nettovelkojen määrä oli 9,4 prosenttia liikevaihdesta (edellisvuonna 12,1 prosenttia). Gearing-tunnusluku oli 6,7 prosenttia, kun se edellisvuonna oli 18,5 prosenttia (= korolliset nettovelat / oma pääoma %).

Nettorahoitustuotot olivat tilinpäätöksessä 313 947 euroa. Tilinpäätöksessä 2016 nettorahoituskulut olivat 57 842 euroa. Rahoitustuottojen kasvuun on vaikuttanut SOK:n osuuspääoman korko, jota Eepee sai tilikaudella 465 000 euroa (edellisvuonna 254 000 euroa).

Omavaraisuusaste oli 66,7 prosenttia, kun se oli edellisvuonna 65,0 prosenttia.

5. EEPEEN HENKILÖSTÖ

Eepeen henkilöstön määrä

Vuoden vaihtuessa eepeeläisten lukumäärä oli 1 225 henkilöä, missä on vähennystä edellisvuoteen 26 henkilöä. Henkilöstön lukumäärät ja osuudet prosentteina on esitetty taulukossa.

	Lukumäärä	% kaikista	Muutos kpl
Markktauppa	680	55,5	-18
Liikennemyynti- ja polttonestekauppa	209	17,1	-1
Matkailu- ja ravitsemiskauppa	207	16,9	-4
Maatalous- ja rautakauppa	80	6,5	-5
Auto- ja autotarvikekauppa	21	1,7	+1
Muut yhteensä	28	2,3	1
Kaikki yhteensä	1225	100 %	-26

Työsuhteet ja sukupuolijakauma

Kokonaismäärästä vakituisessa työsuhteessa oli 935 (946) henkilöä.

Vakituisista työsuhteista kokoaikaisia oli 36 prosenttia (35 prosenttia).

Kesäkautena 2017 Eepee työllisti 610 kesätyöntekijää ja 248 kesäharjoittelijaa.

Maksetut palkat

Eepee-konsernin suoriteperusteiset palkat vuonna 2017 olivat 32,5 miljoonaa euroa (vuonna 2016 32,7 miljoonaa euroa ja vuonna 2015 31,3 miljoonaa euroa).

6. YHTEISKUNTAVASTUURAPORTOINTI JA RISKIEN ARVIOINTI

Vastuullisuusraportointi

Eepeen vastuullisuustiedot vuodelta 2017 sisältyvät S-ryhmän keväällä 2018 julkaistavaan vastuullisuuskatsaukseen. Katsauksessa käsitellään muun muassa S-ryhmän sosiaalista, taloudellista ja ympäristövastuuta (www.s-kanava.fi).

Riskiä arviointi ja hallintakeinot

Eepeessä nähdään turvallisuuteen ja liiketoiminnan jatkuvuuteen liittyvien asioiden jatkuva arviointi tärkeänä kilpailutekijänä. Riskien arviointi on hallituksen valvonassa integroitu osaksi päätöksentekojärjestelmää ja johtamisprosessia. Eepeen säännöllisesti päivitettävässä strategiassa kartoitetaan laajasti liiketoimintaa uhkaavia riskejä. Käynnissä olevalla strategiajaksolla (2015–2019) ei ole tunnistettu merkittäviä liiketoimintaa uhkaavia tekijöitä. Strategian päivitys ja siihen liittyvä riskienarviointi tehdään alkuvuoden 2018 aikana. Keskeiset taloudellista asemaa kuvaavat vuoden 2017 tunnusluvut on esitetty tunnuslukutaulukossa tilinpäätöksen liitetiedoissa.

Eepeen liiketoimintaan ja omaisuuteen kohdistuvia riskejä vastaan on suojauduttu vakuutuksin. Eepee-konsernin vakuutusturva käsittää lakisääteiset henkilövakuutukset, käyttö- ja vaihto-omaisuuden vakuutukset sekä liiketoiminnan vastuuvakuutukset. Riskejä pyritään tunnistamaan ja ennaltaehkäisemään muun muassa vakuutusyhtiön tekemillä auditoinneilla, erilaisten riskikartoitusmenetelmien avulla, tarkalla raportoinnilla ja toiminnan jatkuvalla kehittämisellä.

Eepee-konsernin kiinteistöliiketoiminnan riskit ovat suoraan riippuvaisia Eepeen liiketoiminnan menestyksestä ja siihen liittyvistä riskeistä. Konsernilla on maa-alueiden hankintaan liittyviä osto- ja rakentamisvelvoitteita, joiden vaikutus tulokseen ja taloudelliseen asemaan on kuitenkin vähäinen. Voimassaolevien säännösten mukaisesta rakennuttajalle kuuluvasta velvoitteesta hoitaa turvallisuuteen ja työmaiden valvontaan liittyvä riskien arviointi sekä turvallisuutta parantavien toimenpiteiden toteuttamisesta vastaa Eepeen nimeämä valvoja. Hän toimii rakennusvalvonnan tarkoitettuna työturvallisuudesta vastaavana henkilönä Eepeen rakennuskohteissa.

Eepee ottaa kaikessa toiminnassaan huomioon ympäristöriskien ja ympäristönsuojelun näkökulmat. Ympäristövastuullinen toiminta parantaa Eepeen asiakkaiden palvelua sekä liiketoiminnan kustannustehokkuutta. Toimialojen ympäristöohjeistuksessa lähtökohtana on, että ympäristöasiat ovat osa liiketoimintaorganisaation, Eepeen henkilöstön, jokapäiväistä toimintaa ja kehitystyötä.

Uusien yksiköiden investointisuunnittelussa ympäristöasiat otetaan kattavasti huomioon. Osana toimipaikaverkoston kehittämistä Eepee on investoinut merkittävästi viime vuosina erityisesti omistamiensa liikekiinteistöjen energiatehokkuuteen ja säästötekniikkaan. Jätteiden käsittelyssä ja lajittelussa käytetään kehittyntä tekniikkaa.

S-ryhmän liiketoiminnan ketjuohjausten riskien arvioinnin ohjeistus painottuu Eepeessä toimialoittain eri asioihin. Esimerkkeinä voidaan todeta polttonestekaupan ja rautakaupan vaarallisten aineiden säilytyksestä annettu erityisohjeistus. Toisaalta tietoturvaan ja tietosuojaan liittyvä ohjeistus sekä asiakkaiden ja henkilöstön henkilöturvallisuuteen liittyvä ohjeistus koskee kaikkia toimialoja.

7. TILIKAUDEN 2018 NÄKYMÄT

Vuonna 2017 nähtiin käänne Suomen taloustilanteessa, kun vienti kääntyi selvään kasvuun. Suomen kasvu saa tukea laaja-alaisesta maailmantalouden kasvusta, ja euroalueen talousnäkymät ovat kokonaisuudessaan vahvistuneet. Kasvusuhdanteen arvioidaan pienentävän myös julkisen talouden alijäämää Suomessa. Talouskasvu ei kuitenkaan korjaa julkisen talouden rahoitusepätasapainoa, ja suhdannehuipusta huolimatta tulot eivät riitä kattamaan menoja. Etenkin valtiontalous on edelleen huomattavasti alijäämäinen.

Suomen talouden kasvun arvioidaan hieman hidastuvan 2018 ja yhä enemmän seuraavana vuonna. Kasvun hidastumisen arvioidaan johtuvan yksityisestä kulutuskäynnistä, sillä kotitalouksien käytettävissä olevien tulojen kasvu hidastuu inflaation kiihtyessä. Kaupan liitto arvioi ennusteessaan vähittäiskaupan liikevaihdon jatkavan vuonna 2018 noin kahden prosentin kasvua, mutta kasvu tulee hidastumaan hieman vuonna 2019.

Eepee ja Hankkija Oy toimeenpanivat yrityskaupan Eepee Agri Oy:stä 11.1.2018, jossa Hankkija Oy osti koko yhtiön osakekannan. Myynnin jälkeen Eepee kykenee entistä enemmän keskittymään ydinliiketoimintaansa eli kuluttajaliiketoimintaan ja suuntaamaan investoinnit ja kehittämisresurssit toimialojen kilpailukyvn ja palvelutason parantamiseksi.

Eepeen hallitus on hyväksynyt vuodelle 2018 toimintasuunnitelman, jolla varaudutaan maatalouskaupan poisjäämiseen Eepeen palvelutarjonnasta ja samalla suunnataan panostuksia nykyliiketoimintaa kasvattaviin tuoterhyelmiin ja verkostolaajennuksiin. Eepee jatkoi Eepee Agri Oy:n myynnin jälkeen polttoöljykauppaa Neotin polttoöljyllä ja panostaa puutarhatuotteiden myyntiin myös Seinäjoen Hyllykallion alueella keväällä 2018. Eepeen S-marketverkosto tulee laajenemaan kahdella uudella yksiköllä, kun Seinäjoen Tanelinrannan ja Pajuluoman rakennushankkeet käynnistyvät vuoden 2018 aikana.

Hallitus arvioi Eepeen kokonaismyynnin tilikaudella 2018 laskevan edellisestä tilikaudesta, johtuen maatalouskaupasta luopumisesta. Tilikauden ylijäämän odotetaan sen sijaan parantuvan.

8. HALLITUKSEN EHDOTUS YLIJÄÄMÄN KÄYTTÄMISESTÄ

Etelä-Pohjanmaan Osuuskaupan jakokelpoinen ylijäämä on yhteensä 100 311 184,36 euroa.

Osuuskunnan taloudellisessa asemassa ei tilikauden päättymisen jälkeen ole tapahtunut olennaisia muutoksia. Osuuskunnan maksuvalmius on hyvä, eikä alla ehdotettu tilikauden ylijäämän jako vaaranna hallituksen näkemyksen mukaan osuuskunnan maksukykyä.

Hallitus ehdottaa, että osuuskunnan tilikauden 2017 ylijäämästä 5 077 059,22 euroa

- maksetaan täyteen maksetuille osuusmaksuille korkoa viisi euroa osuudelta eli yhteensä 435 090 euroa,
- maksetaan ylijäämän palautusta 0,5 prosenttia bonusostoista Eepeestä eli yhteensä 1 470 271 euroa, ja että
- loput tilikauden ylijäämästä siirretään edellisten tilikausien ylijäämään.

TASEKIRJA

Eepe-konserni

TULOSLASKELMA	1.1.2017–31.12.2017		1.1.2016–31.12.2016	
Liikevaihto	444 622 503,03		438 703 693,45	
Liiketoiminnan muut tuotot	109 438,39		89 914,65	
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	350 414 096,02		342 447 211,37	
Ulkopuoliset palvelut	1 673 820,81	352 087 916,83	2 329 093,15	344 776 304,52
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	32 537 209,36		32 672 727,72	
Henkilösivukulut	7 528 201,05	40 065 410,41	8 011 945,87	40 684 673,59
Poistot ja arvonalentumiset	11 742 003,76		9 829 496,70	
Liiketoiminnan muut kulut				
Toimitilavuokrat	2 222 217,57		2 356 218,27	
Muut kulut	31 546 896,27	33 769 113,84	30 582 414,53	32 938 632,80
Liikelyljäämä	7 067 496,58		10 564 500,49	
Rahoitustuotot ja -kulut (+/-)	313 947,26		-57 841,97	
Ylijäämä ennen veroja	7 381 443,84		10 506 658,52	
Tuloverot (+/-)	-2 641 298,99		-2 048 743,71	
Tilikauden ylijäämä	4 740 144,85		8 457 914,81	

TASE	31.12.2017		31.12.2016	
VASTAAVAA				

PYSYVÄT VASTAAVAT				
Aineettomat hyödykkeet	762 185,22		2 749 703,78	
Aineelliset hyödykkeet	122 073 052,62		122 337 482,64	
Osakkuusyritysosakkeet	487,74		487,74	
Muut sijoitukset	20 027 741,19	142 863 466,77	20 649 241,19	145 736 915,35

VAIHTUVAT VASTAAVAT				
Vaihto-omaisuus	30 505 645,93		35 151 528,08	
Pitkäaikaiset saamiset	298 288,17		252 929,48	
Laskennalliset verosaamiset	0,00		120 000,00	
Lyhytaikaiset saamiset	14 482 815,37		13 458 322,76	
Rahat ja pankkisaamiset	9 149 266,40	54 436 015,87	4 206 968,22	53 189 748,54
VASTAAVAA YHTEENSÄ	197 299 482,64		198 926 663,89	

VASTATTAVAA	31.12.2017		31.12.2016	
-------------	------------	--	------------	--

OMA PÄÄOMA				
Osuuspääoma	7 426 431,96		7 426 431,96	
Vararahasto	11 369 708,47		10 505 834,00	
Muut rahastot	2 407 475,81		1 825 144,88	
Edellisten tilikausien ylijäämä	105 421 738,43		99 445 138,09	
Tilikauden ylijäämä	4 740 144,85	131 365 499,52	8 457 914,81	127 660 463,74

VIERAS PÄÄOMA				
Pitkäaikainen vieras pääoma	12 185 033,61		17 996 084,83	
Laskennallinen verovelka	2 674 270,71		2 726 624,43	
Lyhytaikainen vieras pääoma	51 074 678,80	65 933 983,12	50 543 490,89	71 266 200,15
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	197 299 482,64		198 926 663,89	

Eepe-konserni

RAHOITUSLASKELMA

t€	1.1.–31.12.2017		1.1.–31.12.2016	
LIIKETOIMINTA				
Liikelyljäämä		7 067		10 565
Oikaisut liikelyljäämään (1)		13 458		9 840
Käyttöpääoman muutos (2)		7 109		390
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja	27 634		20 794	
Maksetut korot ja muut rahoituskulut		-559		-723
Saadut korot ja muut rahoitustuotot		316		381
Maksetut tuloverot		-2 404		-2 232
Rahavirta ennen satunnaisia eriä	24 988		18 220	
Liiketoiminnan rahavirta	24 988		18 220	
INVESTOINNIT				
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin		-9 910		-5 092
Investoinnit osakkeisiin		-132		-1 659
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutustulot		430		71
Saadut osingot investoinneista		490		279
Investointien rahavirta	-9 121		-6 402	
RAHOITUS				
Pitkäaikaisten lainojen vähennys		-9 888		-9 924
Lyhytaikaisten lainojen lisäys (+) / vähennys (-)		0		-1 395
Osuusmaksujen lisäys (+) / vähennys (-)		583		438
Maksetut osuuspääoman korot		-1 620		-1 536
Rahoituksen rahavirta	-10 924		-12 418	
Rahavarojen muutos, lisäys (+) / vähennys (-)	4 942		-599	
Rahavarat tilikauden alussa	4 207		4 806	
Rahavarat tilikauden lopussa	9 149		4 207	
Oikaisut liikelyljäämään (1)				
Pysyvien vastaavien myyntivoitot (-) ja tappiot (+)		10		10
Poistot ja arvonalentumiset		9 829		9 829
Muut tuotot ja kulut, joihin ei liity maksua		974		
		13 458		9 840
Käyttöpääoman muutos (2)				
Lyhytaikaisten liikesaamisten muutos		-1 028		-742
Vaihto-omaisuuden muutos		4 646		819
Lyhytaikaisten korottomien velkojen muutos		3 491		313
		7 109		390

Rahoituslaskelma on laadittu Kirjanpitolautakunnan yleisohjeen 30.11.2007 mukaista epäsuoraa rahoituslaskelmamuotoa soveltaen.

Etelä-Pohjanmaan Osuuskauppa

TULOSLASKELMA	1.1.–31.12.2017		1.1.–31.12.2016	
Liikevaihto	369 383 378,40		426 898 405,66	
Liiketoiminnan muut tuotot	36 395,47		76 919,49	
Materiaalit ja palvelut				
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	281 542 387,61		332 626 890,07	
Ulkopuoliset palvelut	1 669 000,06	283 211 387,67	2 326 533,22	334 953 423,29
Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	29 448 615,76		32 037 771,83	
Henkilösivukulut	6 842 660,25	36 291 276,01	7 870 690,84	39 908 462,67
Poistot ja arvonalentumiset	2 420 052,95		2 611 957,24	
Liiketoiminnan muut kulut				
Toimitilavuokrat	17 405 241,42		19 620 384,35	
Muut kulut	20 472 963,88	37 878 205,30	21 834 199,87	41 454 584,22
Liikeylijäämä	9 618 851,94		8 046 897,73	
Rahoitustuotot ja -kulut (+/-)	-4 464 797,40		296 269,69	
Ylijäämä ennen veroja	5 154 054,54		8 343 167,42	
Tilinpäätössiirrot (+/-)	2 496 657,72		2 388 606,28	
Tuloverot (+/-)	-2 573 653,04		-2 093 028,96	
Tilikauden ylijäämä	5 077 059,22		8 638 744,74	

TASE

VASTAAVAA	31.12.2017		31.12.2016	
PYSYVÄT VASTAAVAT				
Aineettomat hyödykkeet	97 167,46		65 842,13	
Aineelliset hyödykkeet	7 523 334,97		7 188 098,25	
Osuudet saman konsernin yrityksissä	93 624 861,53		98 585 326,61	
Saamiset saman konsernin yrityksiltä	11 982 768,37		17 537 572,42	
Muut sijoitukset	19 990 587,11	133 218 719,44	20 612 087,11	143 988 926,52
VAIHTUVAT VASTAAVAT				
Vaihto-omaisuus	17 202 375,92		18 082 232,66	
Pitkäaikaiset saamiset	298 288,17		252 929,48	
Lyhytaikaiset saamiset	15 990 543,01		10 220 431,01	
Rahat ja pankkisaamiset	8 976 324,36	42 467 531,46	2 943 735,37	31 499 328,52
VASTAAVAA YHTEENSÄ	175 686 250,90		175 488 255,04	

VASTATTAVAA	31.12.2017		31.12.2016	
OMA PÄÄOMA				
Osuuspääoma	7 426 431,96		7 426 431,96	
Vararahasto	11 369 708,47		10 505 834,00	
Muut rahastot	2 407 475,81		1 825 144,88	
Edellisten tilikausien ylijäämä	92 826 649,33		86 669 219,06	
Tilikauden ylijäämä	5 077 059,22	119 107 324,79	8 638 744,74	115 065 374,64
TILINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ	268 003,71		229 211,43	
VIERAS PÄÄOMA				
Pitkäaikainen vieras pääoma	12 146 052,32		17 962 718,95	
Lyhytaikainen vieras pääoma	44 164 870,08	56 310 922,40	42 230 950,02	60 193 668,97
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	175 686 250,90		175 488 255,04	

Etelä-Pohjanmaan Osuuskauppa

RAHOITUSLASKELMA

t€	Viite	1.1.–31.12.2017	1.1.–31.12.2016
LIIKETOIMINNAN RAHAVIRTA			
Liikevoitto		9 619	8 047
Oikaisut liikevoittoon	(1)	3 154	2 573
Käyttöpääoman muutos	(2)	5 032	-4 574
Liiketoiminnan rahavirta ennen rahoituseriä ja veroja		17 805	6 046
Lyhytaikaisten saamisten lisäys (-) / vähennys (+)		-5 103	8 005
Maksetut korot ja muut rahoituskulut		-528	-715
Saadut korot ja muut rahoitustuotot		223	395
Maksetut tuloverot		-2 377	-1 822
Liiketoiminnan rahavirta		10 021	11 909
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA			
Investoinnit aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin		-2 809	-2 773
Investoinnit osakkeisiin		-132	-1 662
Myönnettyt lainat		5 555	-805
Aineellisten ja aineettomien hyödykkeiden luovutustulot		42	29
Luovutustulot osakkeista			26
Saadut korot investoinneista		271	364
Saadut osingot investoinneista		490	279
Investointien rahavirta		3 417	-4 542
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA			
Pitkäaikaisten lainojen takaisinmaksut		-9 888	-9 925
Lyhytaikaisten lainojen nostot			1 908
Lyhytaikaisten lainojen takaisinmaksut		1 499	-1 394
Osuusmaksujen lisäys (+) / vähennys (-)		583	438
Maksetut osuuspääoman korot		-1 620	-1 536
Saadut/annetut konserniavustukset		2 021	1 309
Rahoituksen rahavirta		-7 405	-9 201
Rahavarojen muutos, lisäys (+) / vähennys (-)		6 033	-1 834
Rahavarat tilikauden alussa		2 944	4 777
Rahavarat tilikauden lopussa		8 976	2 944
Oikaisut liikevoittoon	(1)		
Pysyvien vastaavien myyntivoitot (-) ja tappiot (+)		734	-39
Poistot ja arvonalentumiset		2 420	2 612
		3 154	2 573
Käyttöpääoman muutos	(2)		
Lyhytaikaisten liikesaamisten muutos		-980	-2 605
Vaihto-omaisuuden muutos		880	1 260
Lyhytaikaisten korottomien velkojen muutos		5 132	-3 229
		5 032	-4 574

TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

1. Konsernitilinpäätöksen laadintaperiaatteet

Konserniyitykset

Eepée-konserniin on konsernitilinpäätöksessä yhdistelty emo-osuuskunta Etelä-Pohjanmaan Osuuskaupan lisäksi Eepéen sataprosenttisesti omistetut tytäryhtiöt Eepée-Kiinteistöt Oy ja Eepée Agri Oy. Konsernilaskennassa yhdisteltäviä osakkuusyhtiöitä Eepée-konsernissa ei ole.

Eepée Agri Oy on 20.6.2016 Eepéen perustama tytäryhtiö, joka on merkitty kaupparekisteriin 7.9.2016 ja jolle siirrettiin EVL 52 d §:n tarkoittaman liiketoimintasiirron tavalla Eepéen maatalous-, rauta-, puutarha- ja öljykaupan liiketoiminta. Yhtiö on siirtynyt pois konsernista vuoden 2018 alussa Hankkija Oy:n ostettua yhtiön osakekannan.

2. Eliminoinnit

Konsernin sisäinen osakeomistus on tilinpäätöksessä eliminoitu hankintamenomenetelmän mukaan, jolloin tytäryhtiöosakkeiden hankintameno on eliminoitu tytäryhtiöiden hankintahetken omia pääomia vastaan.

Eepée-Kiinteistöt Oy:n ja Eepée Agri Oy:n osalta eliminointiero ei syntynyt.

Sulautuneiden tytäryhtiöiden keskinäisen osakeomistuksen eliminoinneissa syntyneet konserniaktiivat on Kiinteistö Oy Seinäjoen Hotellin osalta kohdistettu maa-alueeseen ja rakennukseen sekä Kiinteistö Oy Seinäjoen Prismakeskuksen osalta maa-alueeseen. Näitä kohdistuksia jatketaan sulautumisten jälkeen. Kiinteistö Oy Seinäjoen Hotellin rakennukseen kohdistettu osa poistetaan tasapoistoina 35 vuoden aikana.

Muiden tytäryhtiöiden eliminoinneissa syntyneet erot on käsitelty yhtenä eränä konserniliikearvoina. Ne on poistettu tai tuloutettu jo edellisinä tilivuosina.

Konsernitilinpäätöstä laadittaessa on eliminoitu konsernin sisäiset tuotot ja kulut, käyttöomaisuuden sisäiset myyntivoitot sekä keskinäiset saamiset ja velat.

3. Käyttöomaisuus

Käyttöomaisuus on taseessa arvostettu välittömien menojen mukaiseen hankintamenoon vähennettynä vuosittain kirjanpidossa tehdyillä suunnitelman mukaisilla poistoilla. Suunnitelman mukaisten poistojen ja kirjattujen poistojen erotus esitetään konsernin yritysten tuloslaskelmissa tilinpäätössiirtoina. Taseessa mainittujen poistojen kertynyt erotus esitetään konsernin yritysten taseissa yhtenä eränä tilinpäätössiirtojen kertymässä.

Suunnitelman mukaiset poistot perustuvat aineettoman ja aineellisen hyödykkeen alkuperäiseen hankintameno ja arvioituun taloudelliseen pitoaikaan. Pysyvien vastaavien tasearvoihin ei sisälly arvonorokuituksia.

Poistot on laskettu kohteen käyttöönottoa seuraavan kuukauden alusta.

Suunnitelman mukaiset poistajat ovat:

Rakennukset	20–40 vuotta
Kevyet rakennukset ja rakennelmat	5–10 vuotta
Rakennusten koneet ja laitteet	10 vuotta
Hotelli- ja konttorikalusto	8 vuotta
Myymälä- ja varastokalusto	6 vuotta
Liikearvo	5 vuotta
Moottoriajoneuvot ja ATK-kalusto	5 vuotta

Muut aineelliset hyödykkeet ja aineettomat oikeudet sekä muut pitkävaikutteiset menot verolakien sallimissa puitteissa.

4. Leasingmaksut

Leasingrahoituksen maksut on käsitelty tuloslaskelmassa liiketoiminnan muihin kuluihin sisältyvinä kalusto- ja tarvikelukuina.

5. Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus on kirjattu FIFO-periaatteella välittömään hankintahintaan tai jälleenhankintahintaan tai tätä alhaisempaan todennäköiseen luovutushintaan. Käytettyjen tavaroiden (autot ja maatalouskaupan vaihtokoneet) arvonnäkökäsittelyssä on käytetty ns. yksinkertaista laskennallista marginaaliveromenettelyä.

6. Saamiset, rahoitusvarat ja velat

Saamiset, rahoitusvarat ja velat on arvostettu Kirjanpitolain 5. luvun 2 §:n mukaisesti.

7. Johdannaissovimukset

Etelä-Pohjanmaan Osuuskauppa käyttää johdannaisia ainoastaan korkoriskin suojaamistarkoituksessa.

Koronvaihtosopimusten käypä arvo on määritelty diskonttaamalla tulevat kassavirrat nykyhetkeen käyttäen tilinpäätöspäivän markkinakorkoja. Koron- ja valuutanvaihtosopimusten käypä arvo on laskettu diskonttaamalla tulevat kassavirrat nykyhetkeen ja muuntamalla näin saatut valuuttamäärät euroiksi käyttäen EKP:n tilinpäätöspäivänä noteeraamia valuuttakursseja.

Vaihtuvakorkoisten velkojen rahavirtoja suojaavien johdannaissovimusten käyvän arvon muutokset on esitetty liitetiedoissa. Suojaamistarkoituksessa tehdyn koron- ja valuutanvaihtosopimuksen realisoitumaton kurssiero on kuitenkin kirjattu tulosvaikutteisesti oikaisemaan suojauksen kohteesta kirjattua kurssieroa. Realisoituneet kassavirrat on kirjattu tuloslaskelman rahoituskuluihin ajan kulumisen perusteella.

8. Laskennalliset verot

Eepée-konserniin liittyvät laskennalliset verot on kirjattu alla kerrottujen periaatteiden ja kirjanpitolautakunnan yleisohjeen 12.9.2006 mukaisesti. Konsernitaseeseen sisältyvät kaikki olennaiset laskennalliset verovelat, joiden toteutumista pidetään ilmeisenä sekä varovaisuuden periaatteen mukaisesti laskennalliset verosaamiset arvioiden todennäköisten saamisten suuruusina. Laskennalliset verovelat ja -saamiset on laskettu käyttäen vahvistettua 20 prosentin (edellinen tilikausi 20,0 prosentin) verokantaa.

Varovaisuuden periaatteen mukaisesti konsernitaseeseen sisältyy laskennallinen verovelka kokonaisuudessaan. Tilikaudella 2017 laskennallinen verosaaminen maa-alueen arvonalennuksesta peruutettiin.

Etelä-Pohjanmaan Osuuskaupan ja sen tytäryhtiöiden tuloslaskelmissa ja taseissa ei esitetä laskennallista verovelkaa tai -saamista. Erillistilinpäätöksissä esitetyt tilinpäätössiirtojen kertymät on konsernitaseessa jaettu laskennalliseksi verovelaksi ja omaksi pääomaksi sekä niiden muutos on esitetty konsernituloslaskelmassa. Verotettavaan tuloon palautettavat poistot (hyllypoistot) on otettu em. laskennallista verovelkaa laskettaessa huomioon vähentävänä tekijänä.

Kohdistetuista konserniaktiivoista ei ole kirjattu laskennallista verovelkaa, koska syntyneet konserniaktiivat on kokonaisuudessaan kohdistettu liiketoiminnan kannalta keskeisiin rakennuksiin ja maa-alueisiin, joita ei ole tarkoitus luovuttaa konsernin ulkopuolelle. Vastaavalla periaatteella kohdistetuista konsernipassiivoista ei ole kirjattu laskennallista verosaamista.

Konsernitilinpäätöksessä eliminoidusta sisäisestä myyntivoitosta ei ole kirjattu laskennallista verosaamista, koska sen verovaikutusta ei pidetä todennäköisenä.

9. Eläkejärjestelyt

Konsernin eläkevastuut on vakuutettu ulkopuolisessa eläkevakuutusyhtiössä. Osuuskaupan johtoryhmälle sekä tulosryhmäjohtolle ja vastaavissa asiantuntijatehtävissä toimiville henkilöille on lisäksi otettu lisäeläkevakuutukset osuuskaupassa noudatettavien periaatteiden mukaisesti.

Hallintohenkilöiden palkkioista suoritetaan eläkevaikutusmaksua TyEL-vakuuttamisen normaaleja ikä- ja ansiorajoja noudattaen. Hallintohenkilöt on lisätty osuuskaupan TyEL-vakuutukseen omana ryhmänään.

Eepee-konserni

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

	KONSERNI 2017	KONSERNI 2016	EMO 2017	EMO 2016
TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT				
1. Liikevaihto toimialoitain				
Päivittäistavara	280 262 424,67	272 430 381,34	280 262 424,67	272 430 381,34
Maatalous-rauta ja vilja	74 473 537,91	77 285 081,39	0,00	66 466 941,13
Liikennemyymäläkauppa	61 841 136,11	60 262 738,43	61 841 136,11	60 262 738,43
Matkailu- ja ravitsemiskauppa	18 221 649,99	19 958 224,75	18 221 649,99	19 958 224,75
Kiinteistöt ja hallinto	1 320 082,63	1 375 309,40	554 495,91	388 161,87
Autokauppa	8 503 671,72	7 391 958,14	8 503 671,72	7 391 958,14
Yhteensä	444 622 503,03	438 703 693,45	369 383 378,40	426 898 405,66
2. Liiketoiminnan muut tuotot				
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	89 521,10	40 420,63	21 589,47	40 420,63
Vuokratuotot	15 953,73	23 536,73	10 842,44	18 278,48
Liiketoiminnan muut tuotot	3 963,56	25 957,29	3 963,56	18 220,38
Yhteensä	109 438,39	89 914,65	36 395,47	76 919,49
3. Aineet, tarvikkeet ja tavarat				
Ostot tilikauden aikana	345 739 705,49	341 852 304,17	280 622 530,87	331 439 654,98
Varastojen muutos (+/-)	4 674 390,53	594 907,20	919 856,74	1 187 235,09
Yhteensä	350 414 096,02	342 447 211,37	281 542 387,61	332 626 890,07
4. Henkilöstökulut				
Palkat ja palkkiot	32 537 209,36	32 672 727,72	29 448 615,76	32 037 771,83
Eläkekulut	6 798 664,70	6 628 699,10	6 206 780,06	6 495 474,13
Muut henkilösivukulut	729 536,35	1 383 246,77	635 880,19	1 375 216,71
Yhteensä	40 065 410,41	40 684 673,59	36 291 276,01	39 908 462,67
Henkilöstöä ja toimielinten jäseniä koskevat liitetiedot on esitetty jäljempänä kohdassa 22.				
5. Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	10 318 317,19	9 829 496,70	2 420 052,95	2 611 957,24
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä	1 423 686,57			
Yhteensä	11 742 003,76	9 829 496,70	2 420 052,95	2 611 957,24
Poistojen ja poistoeron muutosten tase-eräkohtainen erittely sisältyy taseen liitetietojen pysyvien vastaavien ja tilinpäätössiirtojen kertymän erittelykohtiin.				
6. Liiketoiminnan muut kulut				
Vapaaehtoiset henkilösivukulut	1 461 346,02	1 230 200,99	1 373 889,48	1 211 005,73
Kiinteistökulut	10 437 761,81	10 544 040,77	2 112 959,07	2 197 559,99
Atk- ja tietohall., kone-, kalusto- ja tarvikekulut	7 623 299,48	8 034 619,49	7 010 970,47	7 849 204,68
Markkinointikulut	6 111 844,23	6 759 460,99	5 571 328,65	6 706 633,26
Hallintokulut	2 768 035,66	2 621 526,44	2 438 458,47	2 556 110,28
Käyttöom. myyntitappiot ja muut luov.tapp.	1 805 705,35	50 589,32	755 577,95	1 481,88
Muut kulut	1 338 903,72	1 341 976,53	1 209 779,79	1 312 204,05
Yhteensä	31 546 896,27	30 582 414,53	20 472 963,88	21 834 199,87
Toimitilavuokrat on esitetty omana eränään tuloslaskelmassa.				
7. Tilintarkastajan palkkiot				
Tilintarkastuspalkkiot	44 883,10	41 194,10	38 418,60	38 626,10
Tilintarkastajan palkkiot yhteensä	44 883,10	41 194,10	38 418,60	38 626,10

	KONSERNI 2017	KONSERNI 2016	EMO 2017	EMO 2016
8. Rahoitustuotot ja -kulut				
Osinkotuotot ja osuuspääoman korot				
Osinkotuotot omistusyhteisyrityksiltä	465 461,07	253 982,61	465 461,07	253 982,61
Osinkotuotot muilta	24 244,31	25 301,05	24 244,31	25 301,05
Osinkotuotot ja osuuspääoman korot yhteensä	489 705,38	279 283,66	489 705,38	279 283,66
Korkotuotot pysyvien vastaavien sijoituksista				
Saman konsernin yrityksiltä			271 357,65	364 249,10
Muut korko- ja rahoitustuotot				
Saman konsernin yrityksiltä			61 966,17	16 827,15
Muilta	315 856,95	381 358,41	160 998,92	345 529,54
Korko- ja muut rahoitustuotot yhteensä	315 856,95	381 358,41	222 965,09	362 356,69
Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista				
Konserniosuuksien arvonalentumiset			4 960 465,08	
Korko- ja muut rahoituskulut				
Saman konsernin yrityksille			2 000,27	72,73
Omistusyhteisyrityksille	36 140,61	68 518,00	34 140,61	68 518,00
Muille	455 474,46	649 966,04	452 219,56	641 029,03
Korko- ja muut rahoituskulut yhteensä	491 615,07	718 484,04	488 360,44	709 619,76
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	313 947,26	-57 841,97	-4 464 797,40	296 269,69
9. Tilinpäätössiirrot				
Poistoerojen lisäys (-)/vähennys (+)			-38 792,28	367 606,28
Saadut konserniavustukset			2 535 450,00	2 791 000,00
Annetut konserniavustukset				-770 000,00
Yhteensä			2 496 657,72	2 388 606,28
10. Tuloverot				
Tuloverot varsinaisesta toiminnasta tilikaudelta(+/-)	2 573 613,86	2 094 952,92	2 573 613,86	2 093 028,89
Tuloverot edellisiltä tilikausilta (+/-)	38,85	-163,75	39,18	0,07
Verotettavan tulon mukaiset verot	2 573 652,71	2 094 789,17	2 573 653,04	2 093 028,96
Laskennallisen verovelan muutos	67 646,28	-46 045,46		
Tuloverot yhteensä	2 641 298,99	2 048 743,71	2 573 653,04	2 093 028,96
TASEEN VASTAAVIA KOSKEVAT LIITETIEDOT				
11. Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet				
Aineettomat hyödykkeet				
Aineettomat oikeudet				
Hankintameno 1.1.	428 511,57	383 852,69	206 097,75	159 041,71
Lisäykset 1.1.–31.12.	50 649,45	71 548,40	50 649,45	71 548,40
Vähennykset	-23 735,18	-26 889,52	-1,00	-24 492,36
Hankintameno 31.12.	455 425,84	428 511,57	256 746,20	206 097,75
Kertyneet poistot 1.1.				
Tilikauden poisto	45 195,43	25 386,34	27 921,81	24 266,70
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-23 735,18	-8 496,26	-1,00	-6 099,10
Kertyneet poistot 31.12.	385 249,33	363 789,08	168 176,43	140 255,62
Kirjanpitoarvo 31.12.				
	70 176,51	64 722,49	88 569,77	65 842,13

	KONSERNI 2017	KONSERNI 2016	EMO 2017	EMO 2016
Liikearvo				
Hankintameno 1.1.	969 726,92	969 726,92	969 726,92	969 726,92
Lisäykset	10 581,22		10 581,22	0,00
Hankintameno 31.12.	980 308,14	969 726,92	980 308,14	969 726,92
Kertyneet poistot 1.1.	969 726,92	969 726,92	969 726,92	969 726,92
Tilikauden poisto	1 983,98	0,00	1 983,98	0,00
Kertyneet poistot 31.12.	971 710,90	969 726,92	971 710,90	969 726,92
Kirjanpitoarvo 31.12.	8 597,24	0,00	8 597,24	0,00
Muut aineettomat hyödykkeet				
Hankintameno 1.1.	3 668 868,51	3 407 660,49	188 801,11	2 005 123,83
Lisäykset 1.1.–31.12.	47 903,54	285 891,61		248 174,80
Vähennykset	-2 851 152,64	-199 473,94		-2 239 287,87
Siirrot erien välillä		174 790,35		174 790,35
Hankintameno 31.12.	865 619,41	3 668 868,51	188 801,11	188 801,11
Kertyneet poistot 1.1.	983 887,22	492 679,51	188 801,11	390 613,09
Tilikauden poisto ja arvonalentuminen	2 049 473,36	709 074,91	0,00	312 108,52
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-2 851 152,64	-217 867,20	0,00	-513 920,50
Kertyneet poistot 31.12.	182 207,94	983 887,22	188 801,11	188 801,11
Kirjanpitoarvo 31.12.	683 411,47	2 684 981,29	0,00	0,00
Aineettomien hyödykkeiden ennakkomaksut				
Hankintameno 1.1.	0,00	141 022,49	0,00	141 022,49
Lisäykset		33 767,86	0,45	33 767,86
Siirrot erien välillä		-174 790,35	0,00	-174 790,35
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	0,00	0,45	0,00
Aineettomat hyödykkeet yhteensä	762 185,22	2 749 703,78	97 167,46	65 842,13
Konserniliikearvo				
Hankintameno 1.1.	132 760,00	132 760,00		
Hankintameno 31.12.	132 760,00	132 760,00		
Kertyneet poistot 1.1.	132 760,00	132 760,00		
Kertyneet poistot 31.12.	132 760,00	132 760,00		
Konserniliikearvo yhteensä	0,00	0,00		0,00
Aineelliset hyödykkeet				
Maa- ja vesialueet				
Hankintameno 1.1.	18 278 028,77	18 213 666,12	0,00	0,00
Lisäykset 1.1.–31.12.	9 735,88	59 698,25	0,00	0,00
Vähennykset 1.1.–31.12.	-215 946,96	0,00	0,00	0,00
Siirrot erien välillä	19 433,85	4 664,40	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.	18 091 251,54	18 278 028,77	0,00	0,00
Arvonlennukset	-600 000,00			
Kertyneet arvonalennukset 31.12.	-600 000,00	-600 000,00		
Kirjanpitoarvo 31.12.	17 491 251,54	17 678 028,77	0,00	0,00

	KONSERNI 2017	KONSERNI 2016	EMO 2017	EMO 2016
Rakennukset ja rakennelmat				
Hankintameno 1.1.	164 376 500,96	163 148 854,71	0,00	0,00
Lisäykset 1.1.–31.12.	224 083,28	34 064,86	34 483,29	0,00
Siirrot erien välillä	5 239 094,18	-104 553,62	0,00	0,00
Vähennykset 1.1.–31.12.	-1 287 906,72	1 298 135,01	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.	168 551 771,70	164 376 500,96	34 483,29	0,00
Kertyneet poistot 1.1.	69 821 052,27	63 498 067,36	0,00	0,00
Tilikauden poistot	6 624 403,19	6 365 359,13	6 465,62	0,00
Vähennysten ja siirtojen kertyneet poistot	-1 127 528,40	-42 374,22	0,00	0,00
Kertyneet poistot 31.12.	75 317 927,06	69 821 052,27	6 465,62	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	93 233 844,64	94 555 448,69	28 017,67	0,00
Koneet ja kalusto				
Hankintameno 1.1.	36 748 576,27	34 740 029,53	11 331 664,59	10 019 700,73
Lisäykset 1.1. - 31.12.	1 169 633,00	1 167 120,75	971 791,29	1 133 030,75
Siirrot erien välillä	2 222 434,12	998 494,55	2 036 130,83	966 416,11
Vähennykset	-458 126,48	-157 068,56	-180 593,94	-787 483,00
Hankintameno 31.12.	39 682 516,91	36 748 576,27	14 158 992,77	11 331 664,59
Kertyneet poistot 1.1.	29 419 641,44	27 226 859,32	4 498 672,05	2 609 072,40
Tilikauden poistot	2 672 557,11	2 336 389,49	2 383 681,54	2 275 582,02
Vähennysten kertyneet poistot	-421 623,78	-143 607,37	-157 916,46	-385 982,37
Kertyneet poistot 31.12.	31 670 574,77	29 419 641,44	6 724 437,13	4 498 672,05
Kirjanpitoarvo 31.12.	8 011 942,14	7 328 934,83	7 434 555,64	6 832 992,54
Muut aineelliset hyödykkeet				
Hankintameno 1.1.	5 191 378,74	5 186 169,24	21 409,35	21 409,35
Lisäykset 1.1.–31.12.	13 245,00	22 271,30	0,00	0,00
Siirrot erien välillä	78 936,28	-38 103,80	0,00	0,00
Vähennykset	-82 180,29	21 042,00	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.	5 201 379,73	5 191 378,74	21 409,35	21 409,35
Kertyneet poistot 1.1.	3 540 994,42	3 182 883,35		
Tilikauden poistot	348 390,69	393 286,83		
Vähennysten kertyneet poistot	-75 439,55	-35 175,76		
Kertyneet poistot 31.12.	3 813 945,56	3 540 994,42	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 387 434,17	1 650 384,32	21 409,35	21 409,35
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat				
Hankintameno 1.1.	1 124 686,03	29 439,58	333 696,36	13 238,25
Lisäykset 1.1.–31.12.	8 383 792,53	3 417 582,41	1 741 786,78	1 286 874,22
Siirrot erien välillä	-7 559 898,43	0,00	-2 036 130,83	-966 416,11
Vähennykset	0,00	-2 322 335,96	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	1 948 580,13	1 124 686,03	39 352,31	333 696,36
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	122 073 052,62	122 337 482,64	7 523 334,97	7 188 098,25

	KONSERNI 2017	KONSERNI 2016	EMO 2017	EMO 2016
12. Sijoitukset				
Osuudet saman konsernin yrityksissä				
Hankintameno 1.1.			98 585 326,61	83 524 861,53
Lisäykset 1.1.–31.12.			0,00	15 060 465,08
Hankintameno 31.12.			98 585 326,61	98 585 326,61
Arvon alentumiset			4 960 465,08	0,00
Kertyneet arvonalentumiset 31.12.			4 960 465,08	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.			93 624 861,53	98 585 326,61
Lainasaamiset saman konsernin yrityksiltä				
Määrä 1.1.			17 537 572,42	16 732 700,29
Lisäykset 1.1.–31.12.				19 818 822,42
Vähennykset 1.1.–31.12.			-5 554 804,05	-19 013 950,29
Kirjanpitoarvo 31.12.			11 982 768,37	17 537 572,42
Osakkeet ja osuudet omistusyhteisy yrityksissä				
Osakkeet osakkuusy yrityksissä				
Hankintameno 1.1.	487,74	487,74	487,74	487,74
Kirjanpitoarvo 31.12.	487,74	487,74	487,74	487,74
Osakkeet osakkuusy yrityksissä yhteensä	487,74	487,74	487,74	487,74
Muut omistusyhteisy yritykset				
Hankintameno 1.1.	19 814 867,56	18 165 371,56	19 814 867,56	18 165 371,56
Lisäykset 1.1.–31.12.	111 500,00	1 649 496,00	111 500,00	1 649 496,00
Vähennykset	-753 000,00		-753 000,00	
Kirjanpitoarvo 31.12.	19 173 367,56	19 814 867,56	19 173 367,56	19 814 867,56
Osakkeet ja osuudet omistusyhteys-yrityksissä yhteensä	19 173 855,30	19 815 355,30	19 173 855,30	19 815 355,30
Muut osakkeet ja osuudet				
Hankintameno 1.1.	1 399 945,19	1 392 052,41	1 399 945,19	1 392 052,41
Lisäykset	20 000,00	10 000,00	20 000,00	10 000,00
Vähennykset 1.1.–31.12.		-2 107,22		-2 107,22
Hankintameno 31.12.	1 419 945,19	1 399 945,19	1 419 945,19	1 399 945,19
Kertyneet arvonalennukset 1.1.	603 213,38	603 213,38	603 213,38	603 213,38
Arvon alennukset				
Kirjanpitoarvo 31.12.	603 213,38	603 213,38	603 213,38	603 213,38
Kirjanpitoarvo 31.12.	816 731,81	796 731,81	816 731,81	796 731,81
Liittymismaksusaamiset				
Liittymismaksusaamiset 1.1.	37 641,82	37 641,82	0,00	0,00
Kirjanpitoarvo 31.12.	37 641,82	37 641,82	0,00	0,00
Sijoitukset yhteensä	20 028 228,93	20 649 728,93	125 598 217,01	136 734 986,14

	KONSERNI 2017	KONSERNI 2016	EMO 2017	EMO 2016
Omistukset muissa yrityksissä	Osakkeiden kirjanpitoarvo omistus osuus % määrä kpl	€	Viimeksi laaditun tilinpäätöksen tulos €	Viimeksi laaditun tilinpäätöksen oma pääoma €
Konserniyritykset			31.12.2017	31.12.2017
Eepée-Kiinteistöt Oy	100 200	83 524 861,53	12 954,20	84 884 864,34
Eepée Agri Oy	100 200	15 060 465,08	-3 988 507,49	11 074 130,75
Osakkuusy yritykset				
Kiint. Oy Lapuan Metsäturjala, Lapua	29 29	487,74	336,15	23 416,87
13. Vaihto-omaisuus				
Tavarat	30 475 645,93	35 140 036,46	17 172 375,92	18 082 232,66
Ennakkomaksut	30 000,00	11 491,62	30 000,00	
Yhteensä	30 505 645,93	35 151 528,08	17 202 375,92	18 082 232,66
14. Pitkäaikaiset myyntisaamiset	298 288,17	252 929,48	298 288,17	252 929,48
15. Laskennalliset verosaamiset				
Yhdistelytoimenpiteistä	0,00	120 000,00		
16. Lyhytaikaiset saamiset				
Saamiset saman konsernin yrityksiltä				
Myyntisaamiset			12 240,26	304 952,61
Siirtosaamiset			27 349,50	57 013,02
Muut saamiset			7 998 869,11	2 858 612,85
Saamiset saman konsernin yrityksiltä yhteensä			8 038 458,87	3 220 578,48
Saamiset omistusyhteisy yrityksiltä				
Myyntisaamiset	1 391 828,46	1 005 613,32	1 373 130,82	999 771,09
Siirtosaamiset	65 399,85	98 613,14	64 480,09	98 613,14
Saamiset omistusyhteisy yrityksiltä	1 457 228,31	1 104 226,46	1 437 610,91	1 098 384,23
Saamiset muilta				
Myyntisaamiset	10 240 995,02	9 366 851,46	4 970 611,68	4 370 848,05
Muut saamiset	292 945,87	664 165,12	256 499,58	220 221,93
Siirtosaamiset	2 491 646,17	2 323 079,72	1 287 361,97	1 310 398,32
Saamiset muilta yhteensä	13 025 587,06	12 354 096,30	6 514 473,23	5 901 468,30
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	14 482 815,37	13 458 322,76	15 990 543,01	10 220 431,01
Siirtosaamiin sisältyvät olennaiset erät				
Markkinointi- ja vuosihyvitykset	1 842 684,73	1 687 320,11	987 444,65	806 557,06
Muut	714 361,29	734 372,75	391 746,91	659 467,42
Siirtosaamiset yhteensä	2 557 046,02	2 421 692,86	1 379 191,56	1 466 024,48

	KONSERNI 2017	KONSERNI 2016	EMO 2017	EMO 2016
TASEEN VASTATTAVIA KOSKEVAT LIITETIEDOT				
17a Oma pääoma				
Osuuspääoma 1.1.	7 426 431,96	7 426 431,96	7 426 431,96	7 426 431,96
Osuuspääoma 31.12.	7 426 431,96	7 426 431,96	7 426 431,96	7 426 431,96
Suorittamatta oleva osuuspääoma yhteensä	162 392,23	127 823,16	162 392,23	127 823,16
Vararahasto 1.1.	10 505 834,00	9 782 429,00	10 505 834,00	9 782 429,00
Siirto ed. tilikauden ylijäämästä	863 874,47	723 405,00	863 874,47	723 405,00
Vararahasto 31.12.	11 369 708,47	10 505 834,00	11 369 708,47	10 505 834,00
Sidottu oma pääoma yhteensä	18 796 140,43	17 932 265,96	18 796 140,43	17 932 265,96
Osuusmaksurahasto 1.1.	1 825 144,88	1 387 199,34	1 825 144,88	1 387 199,34
Lisäys	736 135,92	565 357,84	736 135,92	565 357,84
Vähennys	-153 804,99	-127 412,30	-153 804,99	-127 412,30
Siirto ed. tilikauden ylijäämästä				
Osuusmaksurahasto 31.12.	2 407 475,81	1 825 144,88	2 407 475,81	1 825 144,88
Osuusmaksurahasto koostuu osuuskauppaan 1.1.2015 tai sen jälkeen liittyneiden uusien jäsenten maksamien osuusmaksujen sekä takaisinmaksettujen osuusmaksujen erotuksesta sekä rahastosiirroista osuusmaksurahastoon. Osuusmaksurahasto on sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto.				
Edellisten tilikausien ylijäämä/tappio 1.1.	107 903 052,90	101 704 883,09	95 307 963,80	88 928 964,06
Siirto vararahastoon	-863 874,47	-723 405,00	-863 874,47	-723 405,00
Osuuspääoman korko	-1 617 440,00	-1 536 340,00	-1 617 440,00	-1 536 340,00
Edellisten tilikausien ylijäämä/tappio 31.12.	105 421 738,43	99 445 138,09	92 826 649,33	86 669 219,06
Tilikauden ylijäämä/tappio	4 740 144,85	8 457 914,81	5 077 059,22	8 638 744,74
	110 161 883,28	107 903 052,90	97 903 708,55	95 307 963,80
Vapaa oma pääoma yhteensä	112 569 359,09	109 728 197,78	100 311 184,36	97 133 108,68
Oma pääoma yhteensä	131 365 499,52	127 660 463,74	119 107 324,79	115 065 374,64
17b Tilinp.siirtojen kertymästä omaan pääomaan merkitty osa				
	10 728 198,16	10 947 963,45		
18. Laskelma jakokelpoisesta ylijäämästä 31.12.				
Edellisten tilikausien ylijäämä/tappio			92 826 649,33	86 669 219,06
Tilikauden ylijäämä/tappio			5 077 059,22	8 638 744,74
Osuusmaksurahasto			2 407 475,81	1 825 144,88
Yhteensä			100 311 184,36	97 133 108,68
19. Tilinpäätössiirtojen kertymä				
Poistoero				
Aineettomat oikeudet			14 802,74	10 691,13
Liikearvo			132,26	
Muut pitkävaikutteiset menot			0,45	
Rakennukset ja rakennelmat			431,04	
Koneet ja kalustot			252 637,22	218 520,30
Yhteensä			268 003,71	229 211,43
20. Laskennallinen verovelka				
Tilinpäätössiirtoihin perustuva	2 674 270,71	2 726 624,43		

	KONSERNI 2017	KONSERNI 2016	EMO 2017	EMO 2016
21. Pitkäaikainen vieras pääoma				
Lainat rahoituslaitoksilta	12 146 052,32	17 962 718,95	12 146 052,32	17 962 718,95
Ostovelat	21 847,69	15 624,00		
Muut	17 133,60	17 741,88		
Yhteensä	12 185 033,61	17 996 084,83	12 146 052,32	17 962 718,95
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	12 185 033,61	17 996 084,83	12 146 052,32	17 962 718,95
Velat, jotka erääntyvät viiden vuoden tai sitä pitemmän ajan kuluttua				
Lainat rahoituslaitoksilta	625 000,00	1 875 000,00	625 000,00	1 875 000,00
Yhteensä	625 000,00	1 875 000,00	625 000,00	1 875 000,00
22. Lyhytaikainen vieras pääoma				
Lainat rahoituslaitoksilta	5 816 666,64	9 887 560,45	5 816 666,64	9 887 560,45
Saadut ennakot	369 536,85	2 380 662,43	155 821,93	16 298,20
Ostovelat	9 280 318,54	8 336 608,95	2 389 169,02	1 872 983,78
Velat saman konsernin yrityksille				
Ostovelat			465,90	16 262,07
Muut velat			3 406 566,60	2 678 034,57
Siirtovelat				387 750,35
Velat saman konsernin yrityksille yhteensä			3 407 032,50	3 082 046,99
Velat omistusyhteisyrityksille				
Ostovelat	20 724 316,80	16 333 122,63	19 686 639,53	15 441 791,83
Siirtovelat	3 303,37			
Velat omistusyhteisyrityksille yhteensä	20 727 620,17	16 333 122,63	19 686 639,53	15 441 791,83
Muut lyhytaikaiset velat	4 683 405,92	3 898 530,14	3 419 472,62	3 182 378,76
Siirtovelat	10 197 130,68	9 707 006,29	9 290 067,84	8 747 890,01
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	51 074 678,80	50 543 490,89	44 164 870,08	42 230 950,02
Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät				
Henkilöstökulut	8 693 228,86	8 039 288,10	8 059 448,03	7 324 500,13
Bonukset	1 182 406,57	1 288 403,55	1 169 783,29	1 273 467,24
Rahoituserät	22 193,16	89 294,92	22 193,16	89 294,92
Muut kulut	299 302,09	290 019,72	38 643,36	448 378,07
Siirtovelat yhteensä	10 197 130,68	9 707 006,29	9 290 067,84	9 135 640,36
TULOVEROJA KOSKEVAT LIITETIEDOT				
Esitetty edellä kohdassa 11.				
LIITETIEDOT HENKILÖSTÖSTÄ JA TOIMIELINTEN JÄSENIÄ				
23a Henkilöstön lukumäärä	1225	1 251	1 145	1 166
23b Henkilömäärät toimialoittain				
Marketta	680	698	680	698
Liikennemyymäläkauppa	209	210	209	210
Matkailu- ja ravitsemiskauppa	207	211	207	211
Maatalouskauppa	80	85		
Autokauppa	21	20	21	20
Muut	28	27	28	27
	1225	1 251	1 145	1 166

	KONSERNI 2017	KONSERNI 2016	EMO 2017	EMO 2016
23c Hallintoelinten palkkiot				
Hallituksen palkkiot	70 820,00	80 760,00	70 820,00	80 760,00
Hallintoneuvoston palkkiot	80 310,00	69 270,00	80 310,00	69 270,00
	151 130,00	150 030,00	151 130,00	150 030,00
VAKUUDET JA VASTUUSITOUMUKSET				
24. Vastuusitoumukset				
Annetut pantit ja vastuusitoumukset				
Velat, joiden vakuudeksi on annettu kiinnityksiä				
Rahalainat	6 052 631,74	9 605 263,30	6 052 631,74	9 605 263,30
Kiinnitykset	14 545 490,00	22 345 490,00		
Yleisvakuudet, jotka annettu velkojen, rahoituslimiittien ym. vakuudeksi:				
Kiinnitykset	33 734 805,00	33 734 805,00		
Muut vastuut				
Rahoitus Sopimusvastuu	706 900,00	1 334 017,20	706 900,00	1 334 017,20
Osamaksukannan takaisinostovastuu	116 150,99	310 500,58	116 150,99	310 500,58
Maksamaton osa SOK:n osuuspääoman vuoden 2013 ja 2014 lisäyksistä, Osuuskaupan osuus 31.12.	30 500,00	142 000,00	30 500,00	142 000,00
Leasingvastuut:				
-Seuraavana vuonna maksettavat	182 440,92	584 143,13	170 257,52	584 143,13
-Yli vuoden kuluttua maksettavat	257 223,89	236 251,04	240 948,49	236 251,04
Yhteensä	439 664,81	820 394,17	411 206,01	820 394,17
Määräaikaisista toimitilavuokrasopimuksista aiheutuva vuokranmaksuvastuu				
Seuraavan vuonna maksettavat	1 773 784,00	1 891 330,00		
Yli vuoden kuluttua maksettavat	4 410 684,00	3 389 886,00		
Yhteensä	6 184 468,00	5 281 216,00		

Muiden puolesta annetut vakuudet

Etelä-Pohjanmaan Osuuskaupalla on lisäksi täytetakaustuu S-ryhmän logistiikkakeskukset Oy:n nostamiin lainoihin, ensisijaisen vakuuden ollessa yhtiön reaaliomaisuus. Yhtiön osakkaat (pl. SOK) ovat antaneet yhtiön nykyisistä ja uusista lainoista täytetakaussina takaussitoumuksen maksimissaan 650 miljoonan euron summalle. Osakkaiden (pl. SOK) osuus täytetakaustuuun kokonaissummasta määräytyy samassa suhteessa kuin osakkaat (pl. SOK) ovat omistaneet SOK:n osuuksia yhtiön perustamishetkellä. Etelä-Pohjanmaan Osuuskaupan täytetakaustuu em. summasta on enintään 31,2 miljoonaa euroa. Ensisijaisen vakuuden arvon oletetaan kattavan nostetun lainan määrän. Edellä mainittuun täytetakaustuuuseen sisältyvän nostetun päävelan jäljellä oleva kokonaismäärä 31.12.2017 oli 444,5 miljoonaa euroa, josta Etelä-Pohjanmaan Osuuskaupan täytetakaustuu on 21,3 miljoonaa euroa.

	KONSERNI 2017	KONSERNI 2016	EMO 2017	EMO 2016
--	------------------	------------------	-------------	-------------

Osakassopimuksen mukainen sitoumus vastata S-Voima Oy:n sitoumuksista ja rahoittaa sen toimintaa

Osakkaat vastaavat ns. Mankala-periaatteen mukaisesti S-Voima Oy:n välittömistä sitoumuksista. Tämän periaatteen mukaisesti Etelä-Pohjanmaan Osuuskaupan vastuu S-Voima Oy:n kustannuksista määräytyy osakkaan käyttämän energian mukaan. Vastuu yhtiön välillisistä kustannuksista sisältäen myös mm. lainojen lyhennykset ja korot sekä poistot, puolestaan jakautuu osakkaan omistamien osakesarjojen suhteessa. Yhtiön A-sarjan osakkeet liittyvät markkinasähkön hankintaan, B- ja B1-sarjojen osakkeet tuulivoimalla tuotetun sähköenergian hankintaan ja C-sarjan osakkeet ydinvoimalla tuotetun sähköenergian hankintaan, johon S-ryhmä on sittemmin päättänyt olla osallistumatta.

Rahoitusriskit ja johdannaisvastuut

Etelä-Pohjanmaan Osuuskaupalla on sen hallituksen hyväksymät rahoituksen toimintaperiaatteet, jotka määrittelevät rahoituksen tärkeimmät tehtävät ja vastuut sekä keskeisimmät periaatteet rahoituksen hoidossa. Periaatteilla pyritään varmistamaan Eepeen liiketoiminnan strategiatavoitteiden toteutuminen ja rahoitukselliset edellytykset sekä määritellään keskeisimmät tavoitteet rahoituksen osa-alueille.

Eepeen vaihtuvakorkoisten nettovelkojen korkojen yhden prosenttiyksikön muutos ei saa aiheuttaa rahoituskuluihin muutosta, joka ylittää 0,5 prosenttia taseen loppusummasta vuodessa. Mikäli korkoriski on suurempi, on riski suojattava korkoriskin hallintainstrumenteilla.

Avoim johdannaispositio	Kohde-etuuden arvot 2017	Kohde-etuuden arvot 2016	Käyvät arvot 2017	Käyvät arvot 2016
Koronvaihtosopimus	0,00	12 172 158,00	0,00	-147 668,96
Koron- ja valuutanvaihtosopimukset	0,00	951 373,99	0,00	-47 448,94
	0,00	13 123 531,99	0,00	-195 117,90

Etelä-Pohjanmaan Osuuskauppa on käyttänyt koronvaihtosopimuksia vaihtuvakorkoisten velkojensa kassavirtojen suojaamiseen. 31.12.2017 osuuskaupalla ei ollut voimassa olevia johdannaisopimuksia.

Arvonlisäveron tarkistusvastuu:

Konserni ja Osuuskauppa on velvollinen tarkistamaan kiinteistöinvestoinneista tekemiään arvonlisäverovähennyksiä, jos kiinteistön verollinen käyttö muuttuu tarkistuskauden aikana. Vastuun enimmäismäärä konsernissa on 6 732 163,87 euroa, jossa on laskua edellisestä vuodesta 720 039,14 euroa.

Lähipiiriliiketoimet

Osuuskauppa vuokraa toimitiloja tytäryhtiöltään ja on antanut sille lainaa. Em. ehdot ovat tavanomaisia.

EEPEE-KONSERNIN
KESKEISIÄ TUNNUSLUKUJA

	2017	2016	2015	2014	2013
Liikevaihto (miljoonaa euroa = M€)	444,6	438,7	437,2	458,6	462,4
Liikelyijäämä					
- M €	7,1	10,6	9,6	10,0	7,2
- prosenttia liikevaihdosta	1,6	2,4	2,2	2,2	1,6
Ylijäämä ennen satunnaiseriä ja veroja					
- M €	7,4	10,5	9,5	9,0	6,6
- prosenttia liikevaihdosta	1,7	2,4	2,2	2,0	1,4
Tilikauden ylijäämä					
- M €	4,7	8,5	7,6	7,1	5,6
- prosenttia liikevaihdosta	1,1	1,9	1,7	1,5	1,2
Oman pääoman tuotto-%	3,7	6,8	6,5	5,3	6,1
Sijoitetun pääoman tuotto-%	5,2	7,1	6,4	6,2	4,8
Quick ratio	0,47	0,37	0,36	0,38	0,37
Gearing	6,7	18,5	28,6	36,8	50,0
Omavaraisuusaste, prosenttia	66,7	65,0	60,0	56,1	52,0
Bruttoinvestoinnit käyttöomaisuuteen					
- M €	10,0	6,8	6,3	8,0	17,3
- prosenttia liikevaihdosta	2,3	1,6	1,4	1,8	3,7
Henkilöstön lukumäärä 31.12.	1225	1251	1333	1312	1336

TUNNUSLUKUJEN LASKENTAKAAVAT

Oman pääoman tuotto -%	$\frac{\text{tulos rahoituserien jälkeen} - \text{tilikauden verot} \cdot 100}{\text{oma pääoma} + \text{vähemmistöosuus (keskimäärin)}}$
Sijoitetun pääoman tuotto -%	$\frac{\text{tulos rahoituserien jälkeen} + \text{korko- ja muut rahoituskulut} - \text{taseen loppusumma} - \text{korottomat velat (keskimäärin)}}{\text{taseen loppusumma} - \text{korottomat velat (keskimäärin)}}$
Quick Ratio	$\frac{\text{rahoitusomaisuus} - \text{epävarmat saamiset}}{\text{lyhytaikaiset velat} - \text{saadut ennakkomaksut}}$
Gearing	$\frac{\text{korolliset velat} - \text{likvidit varat}}{\text{oma pääoma}}$
Omavaraisuusaste, %	$\frac{\text{oma pääoma} \cdot 100}{\text{taseen loppusumma} - \text{saadut ennakot}}$
Bruttoinvestoinnit, käyttöomaisuus	$\frac{\text{käyttöomaisuusinvestoinneista suoritettu euromäärä}}{\text{taseen loppusumma} - \text{saadut ennakot}}$

TILINPÄÄTÖKSEN ALLEKIRJOITUKSET

Seinäjoella 19. päivänä helmikuuta 2018
Etelä-Pohjanmaan Osuuskauppa
Hallitus

Kimmo Simberg Titta Luoma-Kohtala
Pirjo Pystykoski-Sopanen Hannu Riihioja
Mikko Isoniemi

TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu tilintarkastuskertomus.

Seinäjoella 23. päivänä helmikuuta 2018

Esa Harttunen, KHT Mikko Sillanpää, KHT

HALLINTONEUVOSTON LAUSUNTO

Etelä-Pohjanmaan Osuuskaupan sääntöjen 17 § 6) – kohdan mukaisesti on hallintoneuvosto tänään tarkastanut hallituksen toimintakertomuksen, osuuskaupan tilinpäätöksen ja konsernitilinpäätöksen tilikaudelta 2017 sekä hallituksen ehdotuksen vuosiylijäämän käyttämisestä. Hallintoneuvosto on tutustunut tilintarkastajien lausuntoon tilinpäätöksen tarkastuksesta.

Jättäessään hallituksen toimintakertomuksen, tilinpäätöksen ja tilintarkastajien lausunnon edustajiston kevätkokouksen käsiteltäväksi hallintoneuvosto ehdottaa, että tilinpäätös ja konsernitilinpäätös vahvistetaan ja että hallituksen tilikauden ylijäämää ja omaa pääomaa koskeva ehdotus hyväksytään.

Seinäjoella 22. päivänä maaliskuuta 2018

Elina Varamäki *Tuomo Långnabba*
Hallintoneuvoston puheenjohtaja Hallintoneuvoston sihteeri

TILINTARKASTUSKERTOMUS

ETELÄ-POHJANMAAN OSUUSKAUPAN EDUSTAJISTON KOKOUKSELLE

TILINPÄÄTÖKSEN TILINTARKASTUS

Lausunto

Olemme tilintarkastaneet Etelä-Pohjanmaan Osuuskaupan (y-tunnus 0567671-2) tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.–31.12.2017. Tilinpäätös sisältää sekä konsernin että emo-osuuskunnan taseen, tuloslaskelman, rahoituslaskelman ja liitetiedot.

Lausuntonamme esitämme, että tilinpäätös antaa oikean ja riittävän kuvan konsernin sekä emo-osuuskunnan toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset.

Lausunnon perustelut

Olemme suorittaneet tilintarkastuksen Suomessa noudatettavan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti. Hyvän tilintarkastustavan mukaisia velvollisuuksiamme kuvataan tarkemmin kohdassa *Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa*. Olemme riippumattomia emo-osuuskunnasta ja konserniyrityksistä niiden Suomessa noudatettavien eettisten vaatimusten mukaisesti, jotka koskevat suorittamaamme tilintarkastusta ja olemme täyttäneet muut näiden vaatimusten mukaiset eettiset velvollisuutemme. Käsityksemme mukaan olemme hankkineet lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä.

Tilinpäätöstä koskevat hallituksen ja toimitusjohtajan velvollisuudet

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat tilinpäätöksen laatimisesta siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan Suomessa voimassa olevien tilinpäätöksen laatimista koskevien säännösten mukaisesti ja täyttää lakisääteiset vaatimukset. Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat myös sellaisesta sisäisestä valvonnasta, jonka ne katsovat tarpeelliseksi voidakseen laatia tilinpäätöksen, jossa ei ole väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä.

Hallitus ja toimitusjohtaja ovat tilinpäätöstä laatiessaan velvollisia arvioimaan emo-osuuskunnan ja konsernin kykyä jatkaa toimintaansa ja soveltuvissa tapauksissa esittämään seikat, jotka liittyvät toiminnan jatkuvuuteen ja siihen, että tilinpäätös on laadittu toiminnan jatkuvuuteen perustuen. Tilinpäätös laaditaan toiminnan jatkuvuuteen perustuen, paitsi jos emo-osuuskunta tai konserni aiotaan purkaa tai toiminta lakkauttaa tai ei ole muuta realistista vaihtoehtoa kuin tehdä niin.

Tilintarkastajan velvollisuudet tilinpäätöksen tilintarkastuksessa

Tavoitteenamme on hankkia kohtuullinen varmuus siitä, onko tilinpäätöksessä kokonaisuutena väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvaa olennaista virheellisyttä sekä antaa tilintarkastuskertomus, joka sisältää lausuntomme. Kohtuullinen varmuus on korkea varmuustaso, mutta se ei ole tae siitä, että olennainen virheellisyys aina havaitaan hyvän tilintarkastustavan mukaisesti suoritettavassa tilintarkastuksessa. Virheellisyysä voi aiheutua väärinkäytöksestä tai virheestä, ja niiden katsotaan olevan olennaisia, jos niiden yksin tai yhdessä voisi kohtuudella odottaa vaikuttavan taloudellisiin päätöksiin, joita käyttäjät tekevät tilinpäätöksen perusteella.

Hyvän tilintarkastustavan mukaiseen tilintarkastukseen kuuluu, että käytämme ammatillista harkintaa ja säilytämme ammatillisen skeptisyyden koko tilintarkastuksen ajan. Lisäksi:

- tunnistamme ja arvioimme väärinkäytöksestä tai virheestä johtuvat tilinpäätöksen olennaisen virheellisuuden riskit, suunnittelemme ja suoritamme näihin riskeihin vastaavia tilintarkastustoimenpiteitä sekä hankimme lausuntomme perustaksi tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä. Riski siitä, että väärinkäytöksestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, on suurempi kuin riski siitä, että virheestä johtuva olennainen virheellisyys jää havaitsematta, sillä väärinkäytökseen voi liittyä yhteistoimintaa, väärentämistä, tietojen tahallista esittämättä jättämistä tai virheellisten tietojen esittämistä taikka sisäisen valvonnan sivuuttamista.
- muodostamme käsityksen tilintarkastuksen kannalta relevantista sisäisestä valvonnasta pystyäksemme suunnittelemaan olosuhteisiin nähden asianmukaiset tilintarkastustoimenpiteet, mutta emme siinä tarkoituksessa, että pystyisimme antamaan lausunnon emo-osuuskunnan tai konsernin sisäisen valvonnan tehokkuudesta.

- arvioimme sovellettujen tilinpäätöksen laatimisperiaatteiden asianmukaisuutta sekä johdon tekemien kirjanpidollisten arvioiden ja niistä esitettävien tietojen kohtuullisuutta.
 - teemme johtopäätöksen siitä, onko hallituksen ja toimitusjohtajan ollut asianmukaista laatia tilinpäätös perustuen oletukseen toiminnan jatkuvuudesta, ja teemme hankkimamme tilintarkastusevidenssin perusteella johtopäätöksen siitä, esiintyykö sellaista tapahtumiin tai olosuhteisiin liittyvää olennaista epävarmuutta, joka voi antaa merkittävää aihetta epäillä emo-osuuskunnan tai konsernin kykyä jatkaa toimintaansa. Jos johtopäätöksemme on, että olennaista epävarmuutta esiintyy, meidän täytyy kiinnittää tilintarkastuskertomuksessamme lukijan huomiota epävarmuutta koskeviin tilinpäätöksessä esitettäviin tietoihin, tai jos epävarmuutta koskevat tiedot eivät ole riittäviä, mukauttaa lausuntomme. Johtopäätöksemme perustuvat tilintarkastuskertomuksen antamispäivään mennessä hankittuun tilintarkastusevidenssiin. Vastaiset tapahtumat tai olosuhteet voivat kuitenkin johtaa siihen, ettei emo-osuuskunta tai konserni pysty jatkamaan toimintaansa.
 - arvioimme tilinpäätöksen, kaikki tilinpäätöksessä esitettävät tiedot mukaan lukien, yleistä esittämistapaa, rakennetta ja sisältöä ja sitä, kuvastaako tilinpäätös sen perustana olevia liiketoimia ja tapahtumia siten, että se antaa oikean ja riittävän kuvan.
 - hankimme tarpeellisen määrän tarkoitukseen soveltuvaa tilintarkastusevidenssiä konserniin kuuluvia yhteisöjä tai liiketoimintoja koskevasta taloudellisesta informaatiosta pystyäksemme antamaan lausunnon konsernitiilinpäätöksestä. Vastaamme konsernin tilintarkastuksen ohjauksesta, valvonnasta ja suorittamisesta. Vastaamme tilintarkastuslausunnosta yksin.
- Kommunikoidemme hallintoelinten kanssa muun muassa tilintarkastuksen suunnittelusta laajuudesta ja ajoituksesta sekä merkittävistä tilintarkastushavainnoista, mukaan lukien mahdolliset sisäisen valvonnan merkittävät puutteellisuudet, jotka tunnistamme tilintarkastuksen aikana.

MUUT RAPORTOINTIVELVOITTEET

Muu informaatio

Hallitus ja toimitusjohtaja vastaavat muusta informaatiosta. Muu informaatio käsittää toimintakertomukseen sisältyvän informaation. Tilinpäätöstä koskeva lausuntomme ei kata muuta informaatiota.

Velvollisuutenamme on lukea toimintakertomukseen sisältyvä informaatio tilinpäätöksen tilintarkastuksen yhteydessä ja tätä tehdessämme arvioida, onko toimintakertomukseen sisältyvä informaatio olennaisesti ristiriidassa tilinpäätöksen tai tilintarkastusta suoritettaessa hankkimamme tietämyksen kanssa tai vaikuttaako se muutoin olevan olennaisesti virheellistä. Velvollisuutenamme on lisäksi arvioida, onko toimintakertomus laadittu sen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Lausuntonamme esitämme, että toimintakertomuksen ja tilinpäätöksen tiedot ovat yhdenmukaisia ja että toimintakertomus on laadittu toimintakertomuksen laatimiseen sovellettavien säännösten mukaisesti.

Jos teemme suorittamamme työn perusteella johtopäätöksen, että toimintakertomukseen sisältyvässä informaatiossa on olennainen virheellisyys, meidän on raportoitava tästä seikasta. Meillä ei ole tämän asian suhteen raportoitavaa.

Muut lausunnot

Puollamme tilinpäätöksen ja konsernitiilinpäätöksen vahvistamista. Hallituksen esitys taseen osoittaman ylijäämän käyttämisestä on osuuskuntalain ja osuuskunnan sääntöjen mukainen. Puollamme vastuuvapauden myöntämistä emo-osuuskunnan hallintoneuvoston ja hallituksen jäsenille sekä toimitusjohtajalle tarkastamaltamme tilikaudelta.

Seinäjoella 23. päivänä helmikuuta 2018

Esa Harttunen, KHT

Tilintarkastusotava Oy
Niemirannantie 6, 90240 OULU

Mikko Sillanpää, KHT

KPMG Oy Ab
Keskustori 1 A, 60100 SEINÄJOKI

Etelä-Pohjanmaan Osuuskauppa